

Medzinárodná deľba práce

MDP - ekonomickým obsahom DP je osamostatnenie všetkých druhov práce v spoločnosti

- prejavom DP je rastúca špecializácia
- spoločenská DP - výrobná kooperácia alebo obch. vzťahy
- stupeň výrobnej špecializácie je podmienený rozvojom výrobných síl - spojená so zvyšovaním sériovosti výroby, s rozvojom produktivity práce a znižovaním jednotkových N výroby

MDP - špecificky rozvinutá forma spoločenskej DP pri ktorej sa vytvárajú kooperácie a výmenné vzťahy medzi jednotlivými krajinami - medzinárodná špecializácia výrobcov na určité výrobné činnosti, kt. sú determinované vybavenosťou každej krajiny výrobnými faktormi - prírodné, geografické, demografické, technické, ekonomické

Produkcija vyrobená v rámci medzin. špecializácie sa realizuje v rámci svetového obchodu. MDP je základom medzin. výmeny tovaru. Určuje jej charakter a zmeny komoditnej a teritoriálnej štruktúry svetového obchodu. Základný eko zmysel MDP: zabezpečiť výmeny národnej práce, kt. sa dosahujú v dôsledku využívania priaznivejšieho vybavenia tej-ktorej krajiny určitými VF. Medzin. výrobná špecializácia umožňuje efektívne využiť existujúce prírodné zdroje, technickú úroveň výroby, nadobudnuté výrobné skúsenosti a pracovnú silu.

Medzin. špecializácia výroby : 1) predmetná - výrobková

- súčiastková
- uzlová

2) fázová - technologická

3) pomocné činnosti - dopravné

- poisťovacie
- bankové a iné

Ranné štúdium rozvoja ľudskej civilizácie

- rozvoj výrobných síl - ekonomické faktory
- námorné objavy, technické vynálezy - rozvoj dopravy - 19.stor. - 2. sv. vojna

Podmienky zapojenia krajiny do MDP

Prioritný význam pre intenzitu a kvalitu zapojenia krajiny do MDP má vybavenie krajiny kapitálom a kvalifikovanou PS, vývoz kapitálu. Objem tovarového vnútrofiremného obchodu pokrýva asi 50 % svetového obchodu. Procesy rozvoja MDP sa riadia prostredníctvom internacionálnych spoločností a rôznych špecializovaných medzin. eko organizácií.

Faktory zapojenia krajiny do MDP

- prírodné
- historické
- technické
- ekonomické

Krajiny: silne závislé

priemerne závislé

relatívne nezávislé

minimálne zapojenie do MDP

Silne závislé - vykazujú vysoký podiel zahranično-obchodného obratu v porovnaní s vyprodukovaným HDP.

a) monokultúrne krajiny

b) priemyselne vysoko rozvinuté krajiny

Priemerne závislé - ekonomiky, kt. majú relatívny dostatok nerastných surovín, dostatočne široký odbytový vnútorný trh, priemerne rozvinutá priemyselná základňa a poľnohospodárska výroba.

Relatívne nezávislé - krajiny s rozsiahlym vnútorným trhom, kompletne vybavenie zdrojmi nerastných surovín, priaznivé klimatické podmienky, veľkosériová výroba.

Minimálne zapojenie do MDP - AUTARKIA - forma hosp. politiky, kt. má zabezpečiť nezávislosť krajiny od dovozu.

Zahranický obchod - výsledky MDP t.j. produkcia vyrobená v rámci špecializácie výrobcov v jednotlivých krajinách sa vymieňajú prostredníctvom ZO.

ZO - tá časť obchodu, kt. predstavuje výmenu so zahraničím.

ZO = export + import = obrat ZO

Svetový obchod = \sum ZO všetkých krajín do svetovej DP

Obchodná bilancia - saldo obch. bilancie - aktívne

■ pasívne

■ vyrovnané

Platobná bilancia - \sum platieb a inkás za exportovaný a importovaný tovar a služby za určité obdobie.

Plat. bilancia - aktívna, pasívna, vyrovnaná

Svetové hospodárstvo

MDP je základom vzniku a rozvoja SH. SH je súhrn národných hospodárstiev jednotlivých krajín v ich zložitom vzájomnom prepojení prostredníctvom medzin. hosp. vzťahom.

Výsledok výroby - svetový trh

Rozvoj SH je podmienený týmito prvkami:

- rozvinutá MDP
- svetový obchod, svetový trh
- svetové peniaze, menové a úverové vzťahy
- svetové (medzinárodné) hosp. inštitúcia a organizácie

Klasifikácia celkov vo SH podľa kritérií:

- dosiahnutá eko úroveň
- podľa veľkosti územia
- prevládajúceho charakteru hosp. činnosti v štáte
- typu eko rastu
- charakteru zahranično-eko vzťahov
- stavu obchodnej bilancie
- stavu platobnej bilancie

Internacionalizácia výroby

- zosilňovanie otvoreného charakteru hospodárstva
- zmedzinárodnenie vedecko - výskumnej činnosti

Medzin. hosp. vzťahy a) medzin. obchod

b) vývoz kapitálu

c) medzin. pohyb PS

MO - suma vzťahov spojených s výmenou tovaru medzi národnými i ekonomickými celkami.
Všeobecným predpokladom vzniku MO je MDP.

- ◆ vedecko - technický rozvoj – mení sa tovarová štruktúra MO – rastie podiel služieb
- Služby a) obchodovateľné (nefaktorové)
b) neobchodovateľné (faktorové)

SO - 75 % obchod s hotovými výrobkami
- 20 % služby
- 5 % polovýrobky

Úloha MO v reprodukčnom procese
Charakteristickou črtou každej EKO je produkcia pre trh.
Konflikty: výroba - rozmer národ. trhu
Odmedzujúce podmienky: prírodné, geografické, historické

Otázka úspešnosti resp. neúspešnosti v medz. súťažení
Funkcie MO - transformácia

- fcia eko rastu
- parametrická
- fcia proporcionality

Firemné motivácie k zapojeniu do MO

- rozšírenie obratu fy
- získavanie zdrojov
- diverzifikácia predaja

Vývoj MO - 20. stor.

- do 1. sv. vojny + 20. roky = rast objemu
- 30. roky = pokles
- 50. roky = obnova dynamika
- 1959 - 1993 = vzrast objemu v hodnotovom vyjadrení 60-krát a
vo fyzickom vyjadrení 13-krát

Teritoriálna štruktúra MO

Celkové postavenie a eko profil jednotlivých krajín a ich integračné zoskupenia v MO ovplyvnili evolučný vývoj:

- a) vznik centrálne plánovaných ekonomík RVHP
- b) ropné štáty v r. 1973 - 74 a 1978 - 79
- c) prudký nástup krajín juhovýchodnej ázie do SH

Potreba analyzovať zákl. predpoklady eko a jej exportnú výkonnosť - dovozné predpoklady, miera produkčnej špecializácie, vplyv komparatívnych výhod, efektívnosť, účinnosť celej eko.

Algoritmus: konjunktúra - vznik nerovnováhy - proces adaptácie - konjunktúra

Povojnová úspešnosť jednotlivých eko centier sa priamočiaro premietla do tempa rastu MO.

V rámci SH pôsobí 5 základných dlhodobých faktorov

- 1) MDP - interdependencia - rozhodujúci eko fenomén
- 2) technický rozvoj
- 3) výrazné uvoľnenie medzi obchod. a kapitál. transakciami
- 4) výrazne sa zmenila váha a postavenie USA v rámci medzin. podnikania a to v prospech Japonska + ázijské satelity
- 5) rozpad východného bloku a integračné zoskupenia RVHP

Podiel jednotlivých krajín na MO

- vyspelé krajiny minimálne 64 %
- rozvojové maximálne 26 %
- záp. európa 34 % - 46 % - mierne rastúca tendencia

V 90-tych rokoch - krátkodobé zmeny

- a) proces zjednocovania Nemecka
- b) dovoz na Blízky Východ
- c) výrazný pokles aktivity v bývalom RVHP
- d) rozmach reexportných väzieb Hongkong, Singapur, Tchajwan
- e) hosp. oživenie - proexportne orientované programy (USA, Brazília, Chile, Mexiko)

Komoditná štruktúra - potraviny, suroviny, palivá, hotové výrobky

Systémové faktory ovplyvňujúce rast MO

- vplyv vedecko-technického pokroku
- vplyv liberalizácie na vývoj MO (GATT - 1947-1994)

TEÓRIE MO

Vývoj teórií:

- merkantilizmus
- klasické teórie
- zákon vzájomného dopytu
- teória troch výrobných faktorov
- klasické protekcionistické teórie
- vylepšovanie klasickej teórie
- neoklasická teória
- testovanie teórií
- novšie teórie
- podobnosť štruktúry dopytu
- dostupnosť
- vplyv technického pokroku
- teória zahr. obchodného multiplikátora

Megatrendy

- 1) *Konjunktúra globálnej eko v 90-tych rokoch* = eko sily vo svete sa prelievajú cez národné hranice. Viac demokracie, slobody, obchodu, príležitostí a väčšia prosperita, tendencie k voľnému obchodu.
- dohoda USA + Kanada (1988 + Mexiko 94) = NAFTA = severoamerické pásmo voľného obchodu
- 1992 = vznik jednotného európskeho trhu v EÚ
- Európsky ekonomický priestor medzi EÚ a EZVO (94)

■ Dohoda o voľnom obchode medzi Austráliou a Novým Zélandom (88)

90-te roky

- ◆ uprednostnenie eko hľadísk pred politikou
- ◆ úsilie o voľný obchod vo svete
- ◆ mohutný nástup telekomunikácií
- ◆ relatívny nadbytok prírodných zdrojov
- ◆ súťaženie pri znižovaní daní
- ◆ miniaturizácia eko výkonov
- ◆ skrotenie inflácie a úrokovej miery
- ◆ ázijská spotrebiteľská konjunktúra
- ◆ nástup demokracie a rozšírenie slobodného podnikania
- ◆ zastavanosť vojny
- ◆ spoločná starostlivosť o životné prostredie

2) *renesancia umenia* - umenie a technika - vývoz nových myšlienok. Obe predstavujú kvalitu.

Podnikateľské zámery = pomoc umeniu.

3) *výskyt trhového socializmu* - východná Európa - k politickému pluralizmu- ekonomika voľného trhu

4) *globálny životný štýl a kultúrny nacionalizmus* - rozmach globálnej eko - telekomunikácie - cestovanie - informácie - Internet = výmena medzi Európou a Amerikou a tichomorskou oblasťou = nový univerzálny medzin.štýl - sústreďovanie sa na zachovanie identity.

5) *privatizácia štátu všeobecného blahobytu* - vlády na celom svete prehodnocujú zodpovednosť spoločnosti voči občanom, najmä voči tým, kt. nie sú sami schopní si pomôcť

6) *rozvoj tichomorskej oblasti* - záp.pobrežie Južnej Ameriky - Beringov prieliv - Rusko - Austrália = Tichý oceán. V Ázii žije polovica obyvateľov sveta. V roku 2000 to budú 2/3, v Európe len 6 %. Svetové obchodné centrá = presun z NY, Paríža a Londýna do LA, Sydney a Tokia. Zmeny v eko s uskutočňujú nevídanou rýchlosťou (4 tigre - južná Kórea, Tchajwan, Hongkong, Singapur)

7) *90-roky - desaťročie žien vo vedúcom postavení*

8) *vek biológie* - etické problémy náhodného rodičovstva, biotechnológie, biolekárskych zákrokov

9) *oživenie náboženstva v 3.tisícročí* - veda a technika nám nedáva odpoveď na otázku, čo znamená život. Dochádza k odklonu od hlavných cirkví k okrajovým.

10) *triumf jednotlivca* - zvyrazňuje sa individuálna zodpovednosť, triumf jednotlivca nad kolektívnou anonymitou.

Teórie MO - vývoj

- merkantilizmus
- klasické teórie MO
- zákon vzájomného dopytu
- teória troch výrobných faktorov
- klasické protekcionistické teórie MO
- vylepšovanie klasickej teórie
- neoklasická teória MO
- testovanie teórií MO
- novšie teórie MO
- podobnosť štruktúry dopytu
- dostupnosť
- vplyv technického pokroku na MO
- teória zahr. obchodného multiplikátora

Svetové hospodárstvo

MDP je základným predpokladom vzniku SH. SH je súhrn národných ekonomík jednotlivých krajín v ich vzájomnej interdependencii (I- rastúca vzájomná závislosť prostredníctvom medz. hosp. vzťahov.

- Prvky: a) medz. pohyb kapitálu
b) medz. pohyb tovaru (svetový obchod)
c) medz. pohyb PS

Svetový trh - prostredníctvom neho sa vymieňajú výsledky výroby medzi jednotlivými subjektami SH. Na rozvoj SH sú potrebné tieto prvky:

- ◆ rozvinutá MDP
- ◆ svetový obchod
- ◆ svetové peniaze - menové a úverové vzťahy
- ◆ svet. medz. hosp. inštitúcie a organizácie

Medzinárodné podnikanie (MP): ide o také podnikateľské aktivity, ktoré prekračujú priestor ekonomiky. Sem patrí: export, import, reexport, kompenzačné obchody, služby, medz. priem. kooperácia, joint venture, vnútrofiremný MO, medz. bankovníctvo, medz. eko pohyby, medz. transfer špičkových technológií, podnikové stratégie na medz. trhoch. SH tvorí globálny rámec pre medzinárodné podnikanie.

Prostredie pre MP (enviroment)

- 1) vnútroregionálne
- 2) národohospodárske
- 3) tzv. blízke vonkajšie prostredie
- 4) medz. eko. integračné
- 5) konkrétne medz. trhy
- 6) svetové hospodárske

SH predstavuje reálne prostredie pre MP firiem a pre rozvoj jednotl. eko.

- a) SH a hosp. cykly
- b) SH a MO
- c) SH a medz. menový systém
- d) ďalšie faktory a fcie SH - politický faktor v SH
 - geopolitika
 - geoekonomika
 - ekológia

Všeobecná tendencia vývoja SH

- proces internacionalizácie výroby
- zosilňovanie otvoreného charakteru hosp. jednotl. krajín
- internacionalizácia vedecko-výskumnej činnosti

Trendy vývoja SH v súčasnosti a pre 21. stor.

- 1) interdependencia
- 2) integrácia
- 3) transnacionalita
- 4) vedecko-technický pokrok
- 5) potreba prispôsobenia sa a súčinnosti
- 6) hrozba globálnych problémov

Svetový obchod : vývoj SO - medz. výmena tovaru

- priemyselná revolúcia
- 20.stor. - vedecko-technická revolúcia

Svetové hosp. prostredie - jeho význam je objektívny.

2 úrovne medz eko: (subjekty)

- ◆ firmy
- ◆ ekonomiky

Súčasť medz trh eko - 2 subjekty - firmy a ekonomiky

Medzinárodné podnikanie (IB) - nielen pre veľké firmy

- aj v rámci jednej eko
- vytvorenie pásiem a zón

IB - ekonomické aktivity takých podnikateľských subjektov, ktoré sú realizované resp. ktoré pôsobia v medz až svetovom meradle s účasťou v medz obchode s pohybom kapitálu a v menovo-finančných vzťahoch

SH - globálny rámec pre podnikateľov a investorov.

Prostredie pre IB (enviroment)

Eko komplex - def. ako vyšší spoločenský celok, economickej a politickej povahy, kt. disponuje 8 zákl znakmi:

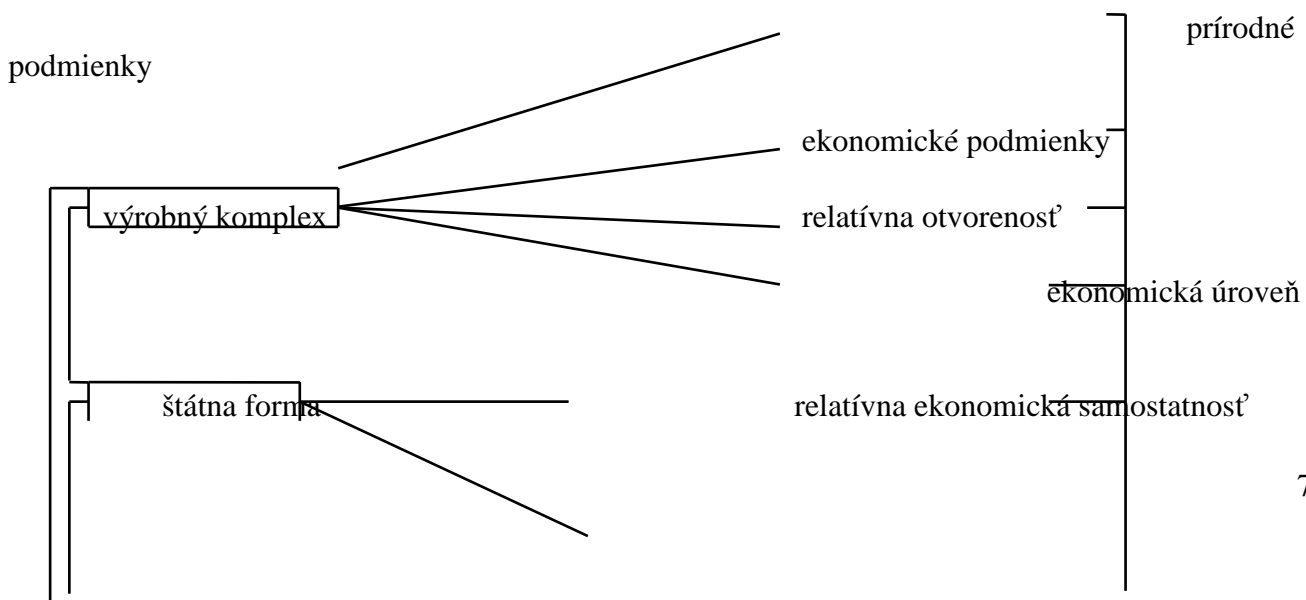
- ◆ prírodné podmienky
- ◆ eko podmienky
- ◆ relatívna otvorenosť trhovej eko
- ◆ eko úroveň
- ◆ štátna forma
- ◆ relatívne eko samostatnosť
- ◆ postavenie v SH
- ◆ materiálny rozmer a eko rozmer

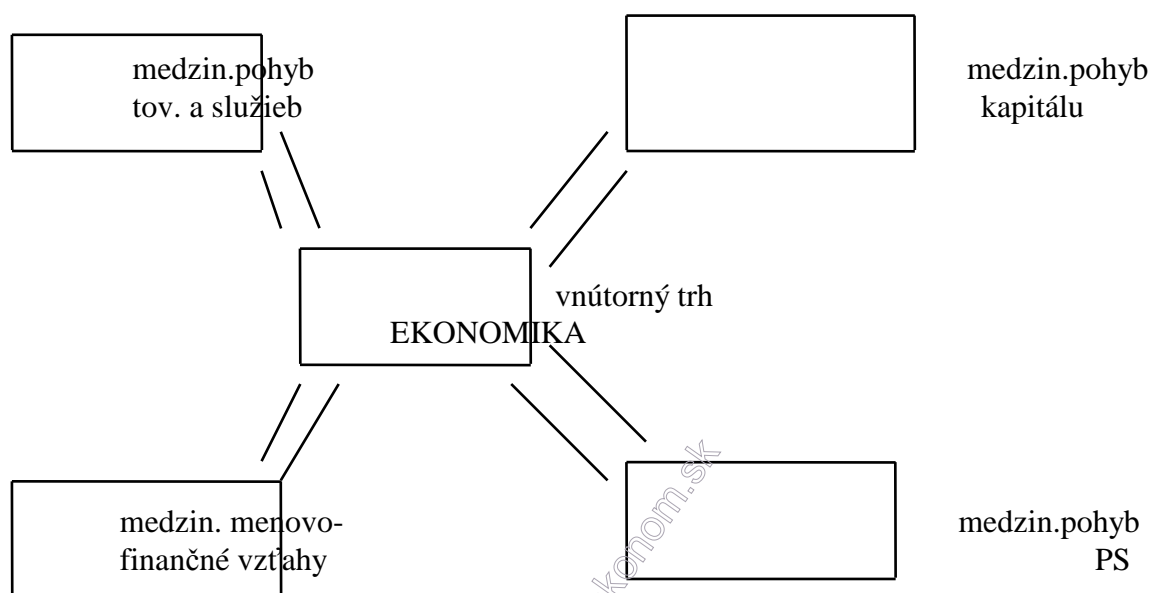
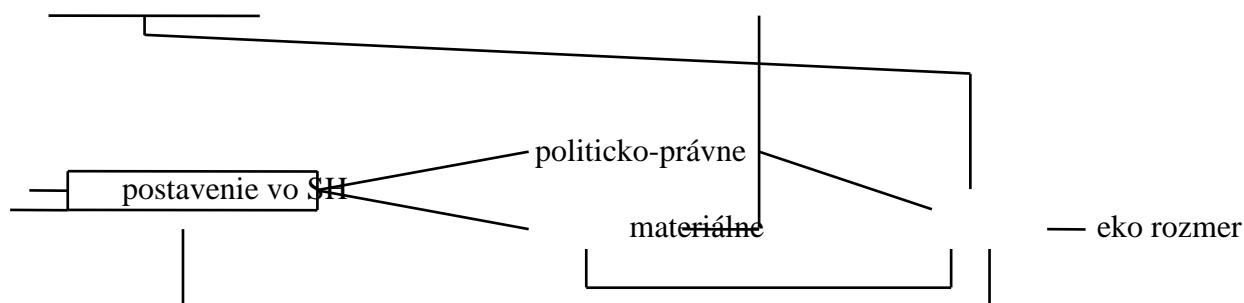
www.euroekonom.sk

Eko hranice trhovej eko sú vždy otvorené sústave enviroment. priepustnosťou eko pohyb - tovarov, služieb, kapitálu, PS a peňazí.

Hosp cykly - cyklické hosp procesy prebiehajú v rámci SH. Hospodársky cyklus je zložitý účinkový mechanizmus. Hospodárske cykly sú zákonitnosťou fungovania SH.

EKO KOMPLEX

Vonkajšie ekonomické prostredie, svetové hospodárske prostredie

Medzinárodná migrácia PS

Práca je výrobným faktorom. Jej cena je súčasťou trhovej ceny tovarov.

Činitele ovplyvňujúce medzin.pohyb PS: ekonomické príčiny

neekonomické príčiny

Migračná bilancia - podáva obraz o tom, kde smerujú migračné pohyby skúmanej krajiny za určitý časový interval.

Bilancia migrácie PS: $MB = \text{počet prísťahovalcov} - \text{vysťahovalci}$

Migračné saldo = rozdiel medzi počtom emigrantov a imigrantov

Kladné migračné saldo - v krajine sa zvyšujú jej zdroje PS a zvyčajne sa vylepšuje ich veková štruktúra

Formy migračných pohybov:

podľa príčin - ekonomické

- neekonomické

podľa organizovanosti - organizované

- neorganizované

podľa dĺžky migrácie - trvalá

- dočasná

podľa kvalifikačnej štruktúry - kvalifikované PS

- polokvalifikované PS
- nekvalifikované PS

podľa profesnej štruktúry

FRONTIÉRI - pendlíeri - osobitná skupina migrantov - sú to ľudia, ktorí žijú v jednej krajine a pracujú v inej krajine

Medzinárodná migrácia PS v minulosti a súčasnosti:

--- 19.storočie - do Severnej Ameriky, do Južnej Afriky, Austrálie a Oceánie, do Latinskej Ameriky

--- obdobie medzi dvoma svetovými vojnami (reštriktívne opatrenia, politická migrácia)

--- po 2.sv.vojne (únik mozgov, eko príčiny)

únik mozgov = únik talentov „Brain Drain“

a) regulačné resp. reštriktívne opatrenia

b) stimulačné opatrenia

c) adaptačné opatrenia

- spätný únik mozgov

- skrytý únik mozgov

Dôsledky medzinárodnej migrácie PS z hľadiska - príst'ahovaleckej krajiny

- vyst'ahovaleckej krajiny

utečenci - významná súčasť medzin.migrácie

Úloha OSN pri riešení ich problémov

1951 - Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov UNHCR právny podklad pre riešenie problémov

utečencov = konvencia OSN o utečencoch 1951

Medzinárodný pohyb služieb

GATT charakterizuje služby takto:

Službami sa označujú výkony určené pre trh, ktoré nenadobúdajú materializovanú podobu hmotných statkov tzv. neviditeľný obchod = služby.

Tradičná teoretická koncepcia:

1) predindustriálna fáza hosp rastu - v nej sa ekonomika sústreďuje na ťažobnú činnosť a poľnohospodárstvo

2) industriálna - eko sa sústreďuje na spracovateľský priemysel

3) postindustriálna - eko nadobúda charakter ekonomiky služieb, hlavnú úlohu majú služby

Postavenie služieb v eko hodnotia ukazovatele: HDP a podiel zamestnancov.

Spoločnosť dnešných priemyselne najvyspelejších trhových eko sa často označuje pojmom informačná spoločnosť. História USA dokumentoval J. Naistbit slovami:

farmár - robotník - úradník

poľnohosp - priemysel - služby

Roky 1955 - 57 sa považujú za koniec industriálnej éry - strategický význam má kapitál. Pre dnešnú éru sú to informácie. V roku 1955 v USA prvýkrát prekročil počet technických a úradníckych povolání počet manuálnych pracovníkov. Rok 1957 - vypustenie Sputnika = kozmický vek.

Prechod od éry poľnohospodárstva k industriálnej spoločnosti trval asi 100 rokov, od nej k informačnej iba 2 desaťročia. Prechod k informačnej spoločnosti označuje 5 skutočností:

- ◆ info spoločnosť nie je nijakou abstrakciou ale realitou
- ◆ inovácia v komunikačnej a počítačovej technike
- ◆ nové info technológie
- ◆ rozpor medzi informačnou spoločnosťou a vzdelanostným systémom
- ◆ citlivosť

Služba v MO:

Vývoz služieb zvyšuje efektívnosť zapojenia sa do MDP - vytvára príjmové zdroje v PB - úspora materiálových a energetických zdrojov.

GATT - neviditeľný export a import

V posledných 15 rokoch dochádza k poklesu podielu služieb. Vo vyspelých priemysel štátoch tvoria služby 1/2 až 2/3 ich vytvoreného HDP.

Služby delíme na:

1) faktorové (neobchodovateľné) - prevody finančných prostriedkov súvisiacich s medz pohybov výrobných činiteľov (pracovníci, investície, technológie, evidencie miezd a plátov pracovníkov pracujúcich v zahraničí)

2) nefaktorové (obchodovateľné) - považujú sa za predmet MO a v štatistikách MMF sa členia na 4 hlavné kategórie:

- a) nákladná doprava
- b) ostatná doprava
- c) zahraničný cestovný ruch
- d) ostatné služby - oficiálne
- súkromné

Služby v MO sa delia na:

- 1) služby zhmotnené v tovare
- 2) obchodno-technické služby
- 3) ďalšie služby doplnujúce obchod s hmotnými statkami
- 4) služby, kt. nemajú vzťah k obchodu s hmotnými statkami

MO so službami - rozvoj od polovice 60-tych rokov - rozmach medzi CR - rast výdavkov na voľný čas - 70-te roky presun osôb z priemyselne vyspelých štátov do krajín s nižšou životnou úrovňou - 80-te roky rozmach informatiky. Tempá rastu vývozu služieb v r.1970-85 veľmi vysoké = dvojnásobne digitálny rast.

Teritoriálne zastúpenie = 1/2 príjmov z obchodovateľných služieb pripadla na 6 priemyselne vyspelých štátov: USA, FR, GB, SRN, I, JAP - 90-te roky zmeny, kt. vyplynuli z celkových ekonomických zmien. Ročné tempo rastu MO so službami:

- v roku 1989 - 90 21%
- v roku 1990 - 91 5%
- v roku 1991 - 92 8%

Vojnový konflikt v Perskom zálive 1990 - krajiny strednej a východnej Európy.

Príjmy GB: obchod s finančnými a poradenskými službami

Francúzsko: príjmy z bankového kapitálu

Taliansko: CP + prevod príjmov pracovníkov pracujúcich v zahraničí

Japonsko: vysoké prebytky v obchode s hmotnými statkami, pasívne saldo v obchode so službami

USA: príjmy z majetku

Protekcionalizmus a liberalizácia MO so službami

Oblasť MO so službami je rozsiahly komplex eko činností, kt. sa menia v historickom vývoji a predovšetkým v posledných dvoch desaťročiach.

Selektívne hľadiská pri vývoze:

- 1) prírodné podmienky
- 2) geografická poloha krajiny
- 3) technologická úroveň
- 4) kvalifikácia a tvorivá schopnosť pracovníkov
- 5) tradície danej krajiny
- 6) dobrá povest'

Medzinárodná doprava

Námorná doprava: 60. - 70. roky - presun prepravy osôb a tovaru v prospech rýchlejších dopr. prostr. - rýchlo rástla tonáž v dôsledku vzostupu množstva prepravovanej ropy. V roku 1986 pokles ceny ropy - nárast

Trend: obmedzovanie materiálovej náročnosti výroby - pokles prepravy substátov po mori - nárast prepravy osobných áut z Japonska do USA, nákladné autá z Európy do Afriky, Južná Kórea, Singapur, Tchajwan a Hongkong - elektroniky - prekonali krízy v námornej doprave.

Železničná - železnice sú v súčasnosti hlavnou kontinentálnou dopravou - kontajnerizácia - uľahčenie manipulácie a urýchlenie dopravy.

Letecká - hlavnou výhodou je rýchlosť dopravy- Štruktúra zásielok: v minulosti hlavne náhradné diely - široká škála výrobkov- osobná letecká doprava = CR.

Riečna - energeticky najmenej náročný a ekologicky najšetrnejší druh dopravy. Nevýhodou je malá rýchlosť, závislosť od poveternostných podmienok a nevyhnutnosť prepojenia na iný druh dopravy.

Cestná - medz nákladná automobilová doprava - výhoda: flexibilita „just in time“ - prehustenie diaľničnej siete v hlavných dopravných smeroch - zvýšenie tranzitných poplatkov - významná zdroj devízových príjmov tranzitných krajín

Potrubná - ušľachtilých palív - jednoduchá operatívnosť prepravovanej technológie a možnosť automatizácie skoro bez strát na tovare. Ropovod Družba, Fr - Lettavrec do SRN, Adria, Sojuz

Medzinárodný CR

Významná zložka medz hosp vzťahov - prostriedok ekonomického, kultúrneho a sociálneho rastu, stimulátor vzniku nových výrobných a nevýrobných činností a šíriteľ ponuky pracovných príležitostí. V roku 1974 - 94 až 14-násobný nárast príjmov. Medzin CR je citlivý na polit situáciu, ekológiu, konjuktúru

Bankové služby

- patrí tu široké spektrum rôznych aktivít - poskytovanie úverov, zmenárenské a depozitné služby, realizácia medz plat styku, vedenie účtov.

Jednou z najrapídnejšie sa rozvíjajúcich oblastí ekonomiky je informačno-komunikačný priemysel.

Podľa ITU (medz telekomunikačná únia) = telekomunikácie + počítačový + audiovizuálny priemysel.

- ◆ mobilné telefóny
- ◆ káblová televízia
- ◆ internet

sa v roku 1994 oproti roku 1993 zvýšil viac ako dvojnásobne.

Nový termín GII - Globálna informačná infraštruktúra - digitálna, veľkokapacitná.

Multimediálne služby

multimediálna komunikácia = komunikácia hlasom, dátami, obrazom, textom a videom.

Ministerská konferencia štátov G7 o informačnej spoločnosti sa zaoberala prechodom ku globálnej informačnej spoločnosti, prechodom súčasnosti do 21.stor. Biela kniha - filozofia prechodu EU k informačnej spoločnosti. Týka sa všetkých stránok života spoločnosti a tiež vzájomných vzťahov medzi hosp partnermi. Moderné info a komunik technológie dramaticky menia aspekty hosp a spol života, t.j.

- ◆ metódy práce a prac vzťahov
- ◆ organiz firiem
- ◆ zameranie prípravy na povolenie
- ◆ vzdelanie a spôsob vzájomnej ľudskej komunikácie

Autori bielej knihy vychádzali z týchto skutočností:

- nástup multimediálneho sveta
- svet zajtrajška je už okolo nás
- problém informačnej spoločnosti je jadrom modelu vývoja pre 21.storočie

3 ciele:

- 1) od začiatku začleniť svoj prístup do svet perspektívy - neizolovať sa, otváranie trhov tretích krajín, tie štáty, kt. nie sú členmi EU
- 2) krajiny EU by mali zabezpečiť = zohľadniť charakteristické črty Európy a to: mnohojazyčnosť, kultúrna a sociálna rovnorodosť
- 3) vytvárať podm - zákl technológie a konkurencieschopnosť priemyslu

Služby súvisiace s informatikou telekomunikácie sú: počítače, programové vybavenie.

Výrobné služby

-- služby spojené s výrobným procesom predstavujú strategický prvok exportu, inovačných procesov a technologických premien

Patria tu:

- ◆ inžiniersko-konzultačné služby
- ◆ poradenské a konzultačné služby - ich význam rastie - výsledok: expertízy
- ◆ predaj konštruktérskych a projektových prác
- ◆ prevádzkový servis - technicko - organizačné poradenstvo, doškoľovanie
- ◆ leasing
- ◆ medzinárodný licenčný styk
- ◆ ďalšie aktivity terciálneho sektora : poistenie, ...

Medzinárodný pohyb kapitálu

Presun nadbytočného kapitálu z jedného štátu do druhého, aby fungoval ako kapitál, teda ako hodnota, kt. ustavične, opakovane prináša tomu, kto ju vyviezol zisk a to vyšší, než aký by dosiahol vo vlastnej krajine.

Pohyb kapitálu

- 19.stor a začiatok 20.stor - medzinárodná tovarová výmena
- po 2. sv. vojne - rýchly rozvoj ZO - rozvoj medz hosp vzťahov = vývoz kapitálu

Medzinárodný vývoz kapitálu

presun určitej hodnoty z jednej krajiny do druhej s cieľom, aby v nej pôsobila ako kapitál, t.j. ako hodnota, kt. prináša istý výnos, hodnota, kt. sa zhodnocuje. Vývoz kapitálu = V sa dosahuje opakovaním

Motívy vývozu kapitálu:

- ◆ možnosť získavania vyššej miery zisku, resp. vyššiu dlhodobú úrokovú mieru
- ◆ ako doplnok vývozu tovaru
- ◆ súčasť
- ◆ možnosť získať špičkovú technológiu
- ◆ špekulačné dôvody
- ◆ zmena politickej situácie

Formy pohybu kapitálu:

- 1) z hľadiska subjektu vyvážajúceho kapitál
 - a) vývoz súkromného kapitálu
 - b) vývoz štátneho (verejného) kapitálu
 - c) vývoz kapitálu medzi inštitúciami
- 2) z hľadiska podoby vyváženého kapitálu
 - d) podnikateľský
 - e) pôžičkový
- 3) z časového hľadiska
 - f) krátkodobý (menej ako 1 rok, príčiny: banky sa snažia zlepšiť štruktúru svojich fin.prost. a potom špekulačné dôvody)
 - g) strednodobý (od 1 do 5 rokov, zhodnotenie, získanie zisku, úrokov)
 - h) dlhodobý (nad 5 rokov)

a) vývoz súkromného kapitálu

- ◆ cieľ: čo najvyššie zhodnotenie
- ◆ pohyb kapitálu vnútri NS má charakter pohybu vnútri týchto spoločností
- ◆ transferové ceny (TC) - ceny, kt. sa uplatňujú pri obchodných stykoch medzi jednotlivými článkami korporácie
 - TC > RC (rovnovážna cena) = nástroj neviditeľného presunu kapitálu z I do E.
 - TC umožňuje daňové úniky.

b) vývoz štátneho (verejného) kapitálu

- ◆ subjekt: banky, vláda
- ◆ zvyčajne nenasleduje bezprostredné zhodnotenie, ale skôr vytvorenie vhodných podmienok v krajine, do ktorej smeruje, pre nasledujúci vývoz súkromného kapitálu
- ◆ vládne úvery - medzinárodná hospodárska pomoc

c) vývoz medzi inštitúciami

- ◆ kapitálové fondy dotované príspevkami vlád jednotlivých členských krajín
 - MMF, IBRD, medzin. združenie pre rozvoj, nadácie, podporné fondy

d) podnikateľský

- ◆ zahraničné priame investície (FDI)
- ◆ rozhodovacia črta = kontrola majetku získaného v zahraničí
- ◆ spracovateľský priemysel, ťažba nerastných surovín, obchodné služby (lodná doprava, poisťovne, banky)
- ◆ deinvestície - ak prestali pôsobiť podmienky, ktoré viedli k FDI
- ◆ hospodárska politika vlády - naša legislatíva od roku 1996: prizvaný právny experti EU, sme členmi WTO, OSN, priama podpora vstupu zahraničného kapitálu
- ◆ získanie kontroly nad firmami

e) pôžičkový kapitál

- ◆ poskytovanie dlhodobých pôžičiek a úverov v podobe peňazí alebo tovarov
- ◆ portfólio investícií - nákup účastní, obligácií v rozsahu nižšom ako kontrolný balík

- ◆ nie na kontrolu

Úlohou vývozu kapitálu je urýchliť ekonomický rozvoj v krajine, do ktorého smeruje, menej rozvinuté krajiny sa začali začleňovať do dnešných priemyselných väzieb do svetovej výroby, nadnárodná spoločnosť sleduje svetové ekonomické ciele. Zisk, kt. vzniká - jeho veľká časť smeruje do materskej krajiny, menej rozvinuté krajiny ustavične zápasia s nedostatkom kapitálu alebo vo vyspelej krajine sa prebytočný kapitál neprodukuje na vyššej úrovni.

Dôsledky medzinárodného pohybu kapitálu:

- dochádza k protirečeniam
- proces akumulácie kapitálu sa zmedzinárodňuje, investor uprednostňuje svetové ciele, ako ciele krajiny
- medzi krajinami sa presadzuje tendencia vyrovnávať produktivitu práce a životnú úroveň
- relatívne technologické zaostávanie viacerých odvetví v krajinách, kt. vyvážajú kapitál
1 x na prelome 19/20 stor v GB - britská choroba (šial' kráv)
- vznik veľkých nadnárodných korporácií - hrajú rozhodnú úlohu v MDP, rozvíja sa svetové hospodárstvo
- rozvoj medzinárodných kapitálových vzťahov - úzko spätý so zahraničným zadĺžením jednotlivých krajín - štát alebo firma
- rast zamestnanosti, HDP, získanie nových technológií, kvalifikovaných odborníkov v hostujúcej krajine

Osobitosti vývozu kapitálu po 2.sv.vojne

- ◆ nové podmienky svetového ekonomického, politického, sociálneho vývoja - ovplyvňuje oblasť medzinárodných hospodárskych vzťahov a v ich rámci aj vývoz kapitálu
- ◆ charakteristicky prebiehajúca a rozvíjajúca sa vedecko-technická revolúcia, kt. pôsobí na formy, zmeny štruktúry vyváženého kapitálu
- rastie celkový V vyváženého kapitálu, nové formy vývozu kapitálu
- rastie úloha štátu pri vývoze kapitálu z priemyselne vyspelých krajín, kapitál - dôležitý faktor pri ovplyvňovaní medzinárodných trhov
- komplikované podmienky vývozu kapitálu do rozvojových krajín: regulácia presunu ziskov + dividend, prijímajú mnohé opatrenia na obmedzenie vplyvu zahraničného kapitálu
- štát vyváža kapitál - rozvíjajú sa rôzne formy stimulácie vývozu súkromného kapitálu - objavujú sa medzinárodné formy vývozu (záruky zo zahraničných investícií - pokrývajú sa rozličné druhy rizík) - hlavne tzv. nekomerčné riziká :
 - a) riziko vyvlastnenia, poštátnenie, konfiškácie, zhoršenie investícií
 - b) riziko vojny, revolúcie, štátneho prevratu...
 - c) prepravné riziko
- rastie podiel tzv. nenávratných prostriedkov (dary, dotácie, subvencie, podpora) v dvoch formách: hospodárska a vojenská
- dlhodobé ciele, vytvorenie vhodnej politickej a hospodárskej klímy
- zmena geografického rozloženia vyváženého kapitálu - v minulosti do hospodársky menej vyspelých krajín, v súčasnosti každý s každým
- zmena podmienok využívania kapitálu vo vyspelých krajinách - dobré možnosti využívania kapitálu priamo vo vyspelej krajine z MDP
- vzájomný pohyb kapitálu medzi rozvojovými krajinami
- od 70 rokov pohyb od rozvojových k vyspelým krajinám - petrodoláre (v dôsledku vzostupu ceny ropy) do bánk alebo ako účastiny podnikov v priemyselne vyspelých krajinách
- zmena odvetvovej štruktúry kapitálu vyváženého do zahraničia

- rastie úloha vývozu kapitálu v celkovom komplexe medzinárodných eko vzťahov - tzv. verejná rozvojová pomoc

Medzinárodné formy pohybu kapitálu a problémy so zadlženosťou

- 1) J hospod - politické mechanizmy, kt. v oblasti tovarových, kapitálových a iných vzťahov pôsobia medzi vyspelou a rozvojovou časťou dnešného sveta sa premietajú do obrovského stále rastúceho zadĺženia rozvojových krajín = hrozba rozvrátenia celého hospodárskeho systému ekonomických vzťahov jestvujúcich vo SH
- 2) celková zadlženosť rozvojových krajín (začiatkom 90 rokov via ako 1450 mld USD, neschopnosť platiť = konverzia = reaguje na zadĺženie, dočasný odklad do budúcnosti, nerieši to problémy, do hry vstupuje aj MMF a finančné inštitúcie
- 3) Parížsky klub - má významnú úlohu pri konverzii, je to neformálne zoskupenie priemyselne vyspelých veriteľských krajín, rieši platobnú insolvenčiu zadĺžených krajín formou odkladu splátok úverov + úrokov na základe individuálneho prístupu, podkladom je správa dlžníckych krajín o platobnej situácii a požadovaných úľavách + odrobná finančná analýza o situácii a vývoji ekonomiky zo strany MMF a svetovej banky = stabilizačný program a opatrenia na celkové ozdravenie zahranično-obchodnej situácie

Zahraničné investície transnacionálnych korporácií + efekty:

- krajiny, v kt. sa umiestňujú FDI

- 1) komparatívne výhody - nižšie mzdy, lacnejšie nehnuteľnosti
- 2) nižšie náklady obehu
- 3) zabezpečenie potrieb surovinových zdrojov - efektívnejšie je získať firmu ako kupovať
- 4) možnosti zakladať montážne závody
- 5) výhodné spojenie s diverzifikáciou výrobných zdrojov

- investor, ktorý vyváža

- a) vytvorenie nových národných trhov pre svetové výrobky
- b) prekonanie bariér chránenia zahraničných trhov
- c) predaj väčšieho množstva produkcie
- d) úsilie vyhnúť sa reštrikciám osvojenia s Buy National
- e) získanie povesti „miestnej firmy“ - zákazník je benevolentnejší k domácim
- f) eliminácie výhod miestnej konkurencie - viacej info, lepšia likvidácia

Svetové hospodárstvo

Význam SH: SH má obrovský význam z hľadiska jednotlivých firiem i z hľadiska národnej ekonomiky. Prostriedky SH sú krátkodobé, strednodobé, dlhodobé cykly - rozvoj MO. Veľmi úzke vzťahy medzi SH a MM systémom.

SH a Medzinárodný menový systém

SH nemôže reálne existovať bez MO . MO sa nemôže rozvíjať bez určitého MMS alebo aj kapitálových pohybov, medzinárodné úverovanie v rámci MMS. Všetky firmy a ekonomiky sú pod vplyvom MMS.

Medzinárodné trhové ekonomiky nemôžu existovať bez prostriedkov MMS. MMS je považovaný za subsystém SH, jeden z pilierov SH, na ktorom stojí a rozvíja sa MSH.

= devízové trhy - v prepojenosti na fin trhy + v istej miere aj na medz tovarové trhy

+ platobné bilancie štátov - nerovnováha + opatrenia k náprave

+ menové kurzy - jednotlivé + prepojené

+ medzinárodná likvidita

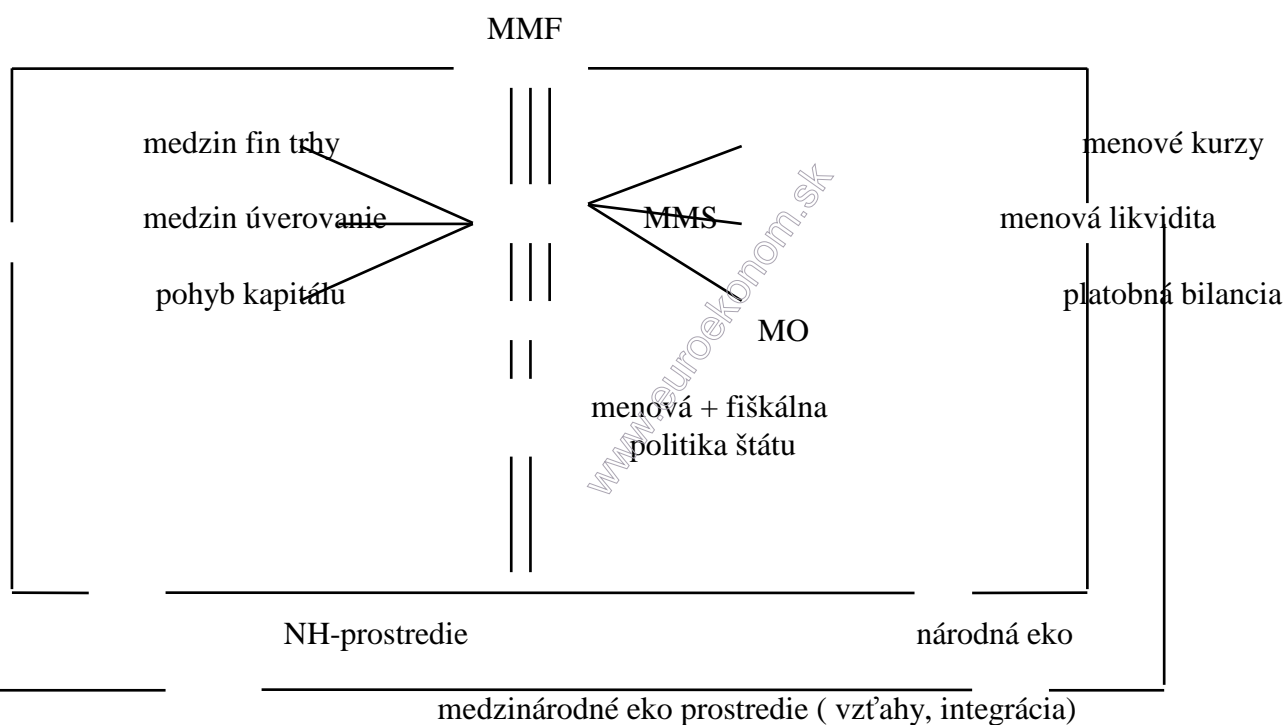
-- oblasti, ktoré sú súčasťou MMS a pôsobia v rámci SH

- medzi SH a MMS pôsobí kauzálny reťazec vplyvov: príčin - následkov

- stav SH: podľa stavu ekonomiky, vzťahov medzi štátmi, medzinárodných eko vzťahov, eko cyklických procesov - vplyv na mms = medzin eko vzťahy, medzin št, národ eko (najmä z hľadiska ich hospodárskej a zahranično-obchodnej politiky)
- situácia na medzin tovarových a finančných trhoch, vo vývoji národných mien - mms-
- d'alší vývoj SH-mms predstavuje v reťazci kritický článok, buď je pevnou spojivkou alebo hrozí prasknutie - menová kríza

mms je určitý systém pravidiel, opatrení a príslušných inštitúcií v mm vzťahoch + finan vo SH, v rámci neho sa uskutočňuje:

- ◆ medzin platobný styk - spojený s obchodnými operáciami, sprievodnými službami - spojený s úverovaním alebo obchodno-platobnými dohodami
- ◆ medzin pohyb kapitálu - styky komerčných a emisných bánk
- ◆ styky
- ◆ činnosť medzinárodných menových inštitúcií
- ◆ devízové trhy, svetové fin trhy + centrá, tovarové trhy (burzy), vzťahy medzi štátmi - celý MO - celé SH prostredie

medzin podnikanie firiem
hosp-polit vzťahy št.

firmy ————— SHP —————
štáty

- základná otázka mms: vzájomný vzťah mm kurzov
- medzinárodný kurz: cena zahraničnej meny vyjadrená v domácej mene
- mena sa zhodnocuje - ak sa zmení mk spôsobuje že za jednotku domácej meny možno kúpiť väčší počet jednotiek zahraničnej meny
- znehodnocuje = naopak
- zmena oficiálneho kurzu meny - na základe vládneho rozhodnutia

- revalvácia - za jednotku národnej meny nakúpiť väčšie množstvo zahraničnej devalvácia je opak
- floating exchange rates = systém pohyblivých mk, určitým vzťahom medzi ponukou a dopytom po meně bez vládnych zásahov
- na vytváraní dopytu pôsobia: a) MO tovarov a služieb (rast dopytu)
b) nákup fyzických aktivít v zahraničí (rast D)
c) MO s takými finančnými nástrojmi ako sú účastiny a obligácie

Faktory ovplyvňujúce zmenu mk:

- 1) dlhodobé hľadisko: teória parity kúpnej sily (PPP) - na jej základe sa porovnávajú ceny koša tých istých tovarov v určitej krajine. Menové kurzy sa môžu odlišovať od kurzy na základe PPP.
 - a) narušením systému voľného obchodu (rast cien, zavedenie cla...)
 - b) existujú tovary a služby, s kt. sa nedá obchodovať cez hranice alebo v obmedzenej miere (pôda, budovy, prenájom): inflácia pôdy sa nerovná infl. iných tovarov.
 - c) nie všetky tovary v rozličných krajinách majú rovnakú identitu
- 2) strednodobé hľadisko : v priaznivých fázach podnikového cyklu rastie Y, výdavky na spotrebu, na nákup tovaru - za inak nezmenených podmienok sa mena krajiny v kt. rastie AD rýchlejšie - devalvácia
- 3) krátkodobé hľadisko: rozdiely v krátkodobej úrokovej miere - kapitál v meradle celej zeme sa sťahuje z miesta na miesto, kde sa očakáva najväčšie zhodnotenie, rast úrokovej miery = zhodnotenie meny.

Menové sústavy a ich genézy

Mena - národná podoba peňazí. Peniaze plnia funkciu

- 1) miera hodnôt, meradlo cien
- 2) sprostredkovanie obehu tovarov
- 3) prostriedok tvorby rezerv resp. pokladne
- 4) platidlo
- 5) svetové peniaze

Vsúčasnej teórii

- peniaze ako meradlo cien a zúčtovacia jednotka
- p ako výmenná jednotka
- p ako uchovávateľ hodnôt, ako rezerva

P vznikli živelne, vyčlenením určitého tovaru, ktorý začal plniť úlohu všeobecného ekvivalentu.

Peňažná menová sústava je štátom určená organizácia peňažného obehu na určitom územnom celku a v určitom období: Základné prvky:

- a) menový kov (monometalizmus, bimetalizmus, zlato, striebro, meď)
- b) menová peňažná jednotka
- c) peňažné znaky (druhy peňazí)
- d) spôsob razenia peňazí
- e) spôsob emisie papierových peňazí

Medzinárodný menový systém

- pred 1.sv.vojnou = systém zlatého štandardu (peniaze kryté zlatom)
- počas 1.sv.vojny = došlo k zrušeniu vymeniteľnosti bankoviek za zlato, bol zakázaný vývoz zlata, rozvinula sa silná inflácia, prehĺbila sa nerovnováha PB.
- v medzivojnovom období = obnova zlatého štandardu v podobe štandardu zlatých prútov - vymieňalo sa za zlato len zákonom predpísané minimálne množstvo bankoviek a to len pre potreby ZO, obmedzovali sa požiadavky na zásoby menového zlata, zlatý obsah peňažnej jednotky sa určoval zákonom

- štandard zlatej mince uplatňovali krajiny s relatívne malými zásobami zlata, zlato sa pri ňom vylúčilo s vnútorného i vonkajšieho obehu

Štandard ZP a ZM - znamenali ohraničenie napokon aj zrušenie voľnej vymeniteľnosti papierových peňazí za zlato. Mali dočasný charakter. Hospodárska depresia v 70. rokoch znamenala definitívny pád zlatého štandardu a prechod k papierovým peniazom.

= základy pre povojnové usporiadanie medzinárodných menových vzťahov predložila MM a finančná konferencia OSN, ktorá sa konala v 1944 v Bretton-Woode. (44 krajín i ČSR)

Dohody vychádzali z 10 zásad

- 1) základ kurzových vzťahov stanovili parity mien vyjadrené k zlatu alebo USD
- 2) zmeny parít - podmienky
- 3) systém sa zakladal na vymeniteľnosti USD za zlato
- 4) princíp nediskriminácie pre medzinárodné platby
- 5) zásada postupnej vymeniteľnosti za iné meny a aj za zlato a postupnému prechodu ku zrušeniu devízových obmedzení
- 6) zásada postupu v prechodnom období
- 7) členské krajiny sú povinné informovať o stave eko
- 8) pri určení limitu úverových zdrojov v rámci zvláštnych práv čerpania sa vychádza z členských kvôt
- 9) čerpanie prostriedkov pri nerovnováhe PB bolo možné až do výšky kvóty + účelová pôžička od IBRD + SR
- 10) zásady podmienenosti úverov

MMF

špecializovaná organizácia OSN na základe rokovania v Bretton-Woode o usporiadaní medzinárodných finančných vzťahov po 2.sv.vojne.

Ciele MMF:

- posilniť medzinárodnú menovú spoluprácu
- posilniť rozvoj a vyrovnaný rast
- pomôcť členským štátom riešiť deficity ich PB
- podporiť stabilitu menových kurzov

MMF - financuje svoje operácie z finančných príspevkov členských krajín (vstupných kvót) + výpožičiek

- výška kvóty členskej krajiny sa stanovuje podľa výšky jej ND, menových rezerv, podielu exportu na ND

- kvóty sa menia

- od výšky kvóty sa odvodzuje výška hlasovacích práv

MMF je a.s., od výšky kvóty sa odvodzuje možnosť čerpať úvery

Zúčtovacia jednotka SDR - špeciálne práva čerpania nemajú žiadne krytie

1973 - pohyblivé menové kurzy SDR sa začali vyčísl'ovať ako kôš 16 hlavných mien členských krajín

1981 - 5 mien, fran,jap,usd,dm,libra

Mechanizmus rozhodovania MMF:

„zbor guvernérov“ je najvyšší orgán, stratáva sa raz do roka na výročnom zhromaždení

„rada výkonných riaditeľov“ sídli vo Washingtone D.C., schádza sa 3 krát do týždňa, dozor nad politikov menových kurzov členských krajín, 24 výkonných riaditeľov, 19 skupín - SR = Belgická skupina.

Raz do roka sa s každou členskou krajinou uskutočňujú Konzultácie - posúdenie eko situácie, posudzuje sa eko politika - zabrániť vzniku eko nerovnováhy

Schvaľovanie stabilizačného programu financovaného MMF alebo revízia jeho plnenia.

- = hlasovanie - jednoduchá väčšina viac ako 56%
- kvalifikovaná väčšina viac ako 80%

Podiel MM na podiely transformačného procesu jednotlivých krajín v posledných rokoch:

- 1 - každoročne sa konajú konzultácie
- 2 - MMF poskytuje svojim členom širokú škálu služieb technickej pomoci
- 3 - MMF poskytuje transformáciu sa eko fin pomoci pri financovaní
- 4 - podporná pomoc

Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj
(svetová banka, IBRD)

je úzko spojená s činnosťou MMF

program európskej obnovy 1848 tzv. Marshallov plán, na povojnovú obnovu Európy aj ČSR, na nátlak Ruska vystúpilo

pôžičky poskytované IBRD majú zvyčajne dlhodobý charakter až 30 rokov

Kingstonský menový systém

v polovici 70.rokov 1976 v jamajskom hlavnom meste Kingstone - nahradil už nefungujúci Bretton-Woodsky MS.

Na jeho základe sa opierajú o pružné (pohyblivé)menové kurzy.

Zrušili oficiálnu cenu zlata 42,32 USD za jednu trójsku uncu

Medzinárodné finančné trhy a inštitúcie

Úloha FT: sústredovanie finančných prostriedkov od tých subjektov, ktoré ich v danom období nepotrebujú, k tým subjektom ktoré pociťujú ich nedostatok.

Fcie FT: a) alokačná - sleduje dosiahnutie alokačnej efektívnosti

b) fcia určenia účinnosti každého druhu výroby - dosiahnutie technickej efektívnosti

FT - 6 typov:

- ◆ MMS
- ◆ trhy zahraničných mien
- ◆ krátkodobé národné FT (peňažné)
- ◆ dlhodobé národné FT (kapitálové)
- ◆ trh euromien
- ◆ trh euroobligácií

MMF je centrálnym menovým systémom

Trhy zahraničných mien - trhy, na ktorej sa finančné nástroje znejúce na jednu menu dajú premeniť na finančné nástroje znejúce na inú menu. Trh zahraničných mien reguluje predovšetkým vláda krajiny, na území ktorej sa trh nachádza a to prostredníctvom centrálnej banky.

1) maloobchodná časť - jednotlivci a firmy

2) medzibanková časť - B, ktorá nemá dostatok vlastných prostriedkov, ktorými by mohla uspokojiť dopyt svojich zákazníkov po určitej mene sa obracia na zahraničnú banku odkiaľ potrebnú zahraničnú menu získa

--- medzinárodné oddelenia obchodných bánk v hlavných finančných centrách - korešpondenčné banky pôsobiace na FT

Z ponuky a dopytu po jednotlivých menách, ktoré Banky utvárajú pri svojom pôsobení na trhoch zahraničných mien sa odvodzujú menové kurzy.

Centrálne banky:

1) zabezpečujú potrebné zahraničné meny

2) riadia chod pevných resp. pohyblivých menových kurzov - intervenujú na trhu (predávajú alebo nakupujú určitú menu) - aby zmenou dopytu alebo ponuky po príslušnej mene ovplyvnili jej kurz Americký dolár - osobitná úloha

1) je sprostredkovateľskou menou

2) je intervenčnou menou

3) vystupuje v úlohe svetových peňazí

okamžité transakcie (1-2 dni po uzatvorení dohody)

termínované (v dohodnutom termíne)

swapové (nákup meny je v jednom termíne, predaj je v inom termíne)

Trh Euromien - je krátkodobý trh s bankovými pôžičkami a depozitmi, ktoré znejú na nejakú menu s výnimkou meny krajiny, na území ktorej sa trh nachádza - väčšina transakcií má krátkodobý charakter a splatnosť do 1 roka

Existencia euromenového trhu predpokladá splnenie troch podmienok:

1) určitá národná vláda musí vyjadriť súhlas s vkladmi v zahraničnej meně

2) krajina, ktorej mena sa používa, musí súhlasiť s tým, že zahraničné subjekty budú vlastniť vklady v jej meně a narábať s nimi

3) musí existovať nejaká príčina, aby sa euromenový trh preferoval pred inými trhami

LIBOR - úroková miera vyplácaná bankami z vkladov na euromenovom trhu ktorý sa nachádza v Londýne. Úroková miera uplatňovaná bankami z vkladov na euromenovom trhu nemá osobitné označenie. Označujú ju LIBOR + určitá prirážka účtovaná tomu, kto si ju požičiava

NYBOR - v New Yorku

FIBOR - vo Frankfurte nad Mohanom

LUXIBOR - Luxemburg

SIBOR - Singapoure

Hlavným euromenovým trhom je dnes trh Eurodolárov. Utvorili sa jeho filiálky:

■ trh latinskoamerických dolárov (60-te roky, Bahamy)

■ trh ázijských dolárov (60-te roky)

■ blízkovýchodný trh petrodolárov (70-te roky, Bahrain)

Trh euroobligácií - je to dlhodobý trh obligácií, nie je regulovaný ani obmedzovaný

Platobná bilancia

(bilancia medzinárodných platieb) , - súhrne vyjadruje pohyb peňazí, kapitálu, tovarov, služieb medzi krajinou a zvyškom sveta. Sekcie:

1) bežné platby a) súhromné - obch.bilancia, neviditeľné položky alebo služby

b) štátny export a dary

2) kapitálové platby a) súkromné

b) štátne

3) štatistické nepresnosti

4) verejné vyrovnanie

Problém riešenia nerovnováhy PB

PB - poskytuje obraz o zapojení národnej ekonomiky do systému medzin eko vzťahov

Obchodná bilancia - deficit

- prebytok

OB - je súčasťou PB, je to fyzický pohyb tovarov a služieb

„ex ante deficitu“ „ex ante prebytku“

(opatrenia na zamedzenie)

■ externé opatrenia - clá, licencie, dovozné kvóty

- interné opatrenia - zmeny vo fiškálnej politike, zvýšenie úrokovej miery, zmeny v štruktúre zdanenia

Ak opatrenia nie sú účinné, tak potom „ex post deficit“ „ex post prebytok“
(skutočne vykázaný deficit)

ZHRNUTIE

- 1) MMS predstavuje súhrn pravidiel a opatrení spojených s pohybom peňazí medzi štátmi. Je významným činiteľom pri rozvíjaní procesov eko interpedencie
- 2) Základom MMS je kurzový systém. Menový kurz je cena zahraničnej meny vyjadrená v domácej mene.
- 3) Mena sa zhodnocuje ak za jednotku národnej meny možno zakúpiť viac jednotiek zahraničnej meny a naopak sa znehodnocuje ak ...
- 4) Revalvácia - dochádza ak v dôsledku zmeny oficiálneho kurzu za jednotku národnej meny možno zakúpiť viac jednotiek zahraničnej meny. Opačkom je devalvácia
- 5) Na vytváranie dopytu po určitej meně pôsobí MO tovarov a služieb, MO s finančnými nástrojmi a nákup fyzických aktív v zahraničí. Rovnaké činitele formujú (z opačnej strany) ponuku určitej meny
- 6) Zmeny menového kurzu ovplyvňujúce z dlhodobého hľadiska paritu kúpnej sily, za strednodobého hľadiska zmeny eko aktivity, z krátkodobého hľadiska rozdiely v krátkodobej úrokovej miere medzi štátmi
- 7) Bretton-Woodsky menový systém 1944 sa opiera o relatívne pevné menové kurzy. Kingstonský MS oficiálne prijatý v 1976 sa opiera o pohyblivé menové kurzy.
- 8) Hlavnými inštitúciami regulujúcimi medzinárodné menové a úverové vzťahy sú MMF, IBRD, založené na B-W konferencii v 1944
- 9) Medzinárodné FT, ktoré zahrňujú trhy zahraničným mien, medzin.úverové trhy plnia 2 fcie: alokačná (realokačná) a fcia určenia účinnosti jednotlivých druhov výroby
- 10) Trhy zahraničných mien sa skladajú z maloobchodnej a medzibankovej časti, rozvíjajú v celosvetovom meradle, fungujú 24 hodín denne
- 11) Osobitné postavenie na trhoch zahr.mien má USD vystupujúci ako sprostredkovateľská mena, intervenčná mena a ako svetové peniaze
- 12) na medz.úverových trhoch sa poskytujú krátkodobé úvery (obchodné banky), strednodobé úvery (na euromenových trhoch) a dlhodobé úvery (predajom obligácií verejnosti)
- 13) Obligácie majú podobu zahraničných obligácií (znejú na domácu menu a na domácich trhoch ich vydávajú zahraničné firmy alebo vlády) a euroobligácií (znejú na inú menu ako je mena krajiny kde sa vydávajú alebo predávajú)
- 14) Vedúcou euromenou sú eurodoláre. Trh eurodolárov si vytvoril regionálne filiálky v podobe trhu latinskoamerických, ázijských dolárov a blízkovýchodného trhu petrodolárov
- 15) Všetky medz.eko pohyby sa premietajú v PB, ktorá obsahuje predovšetkým bilanciu bežných a kapitálových platieb
- 16) Rovnováhu PB možno rozličnými metódami riadiť buď „ex ante“ alebo „ex post“

Podnikateľské riziko (PR)

je neoddeliteľnou súčasťou každého podnikania. Je to nebezpečie, že skutočne dosiahnuté hospodárske výsledky podnikateľskej činnosti sa budú odlišovať od predpokladaných.

Odchýlky: - žiadúce

- nežiadúce (strata, úpadok, bankrot)

Druhy rizika - podnikateľské (dotýka sa len podnikateľskej činnosti)

- čisté (dotýka sa akejkol'vek činnosti, škody, straty, krádež...)

Funkcie PR: - pozitívna

- negatívna

Faktory PR - externé (podnikateľský subjekt ich nemôže ovplyvniť)

- interné (vyplývajú priamo z podnikateľskej činnosti)

Hlavné príčiny a druhy PR:

- 1) podľa závislosti na podnik.činnosti
 - objektívne
 - subjektívne
 - kombinované
- 2) podľa jednotlivých činností podniku
 - prevádzkové
 - trhové
 - inovačné
 - finančné
- 3) z pohľadu ich ovplyvniteľnosti
 - ovplyvniteľné
 - neovplyvniteľné
- 4) z pohľadu ich väzby na podnikateľský subjekt
 - nesystematické
 - systematické

Podnikateľ a jeho postoj k riziku:

- ◆ averzia k riziku
- ◆ neutrálny postoj
- ◆ sklon k riziku

Redukcia podnikateľského rizika:

- a) diverzifikácia
- b) flexibilita
- c) transfer
- d) poistenie

Systematické riziká sa systematicky menia v závislosti od celkového eko vývoja. Zdrojom sú zmeny v rozpočtovej politike, daňovej politike, hospodárske cykly, zmeny cien + vojna, politické udalosti

Druhy rizík v MO

- 1) komerčné riziko
 - a) trhové
 - b) neprevzatia tovarov
 - c) nezaplatenia
 - d) nesplnenia kontraktu (tovarové)
 - e) dopravné (transportné)
- 2) politicko-hospodárske - riziko vyplývajúce z celkovej situácie krajiny
- 3) osobitné druhy
 - a) kurzové
 - b) inflačné
 - c) právne
 - d) R prírodných katastrof
 - e) R technických katastrof

KARGO - poi prepravy

KASKO - poi dopravných prostriedkov

poi zodpovednosti voči tretím osobám

poi zodpovednosti za výrobok

poi investičných celkov vrátane stavieb na kľúč

poi výstav a veľtrhov

poi rizika z nezaplatenia

poi valorov a cenín

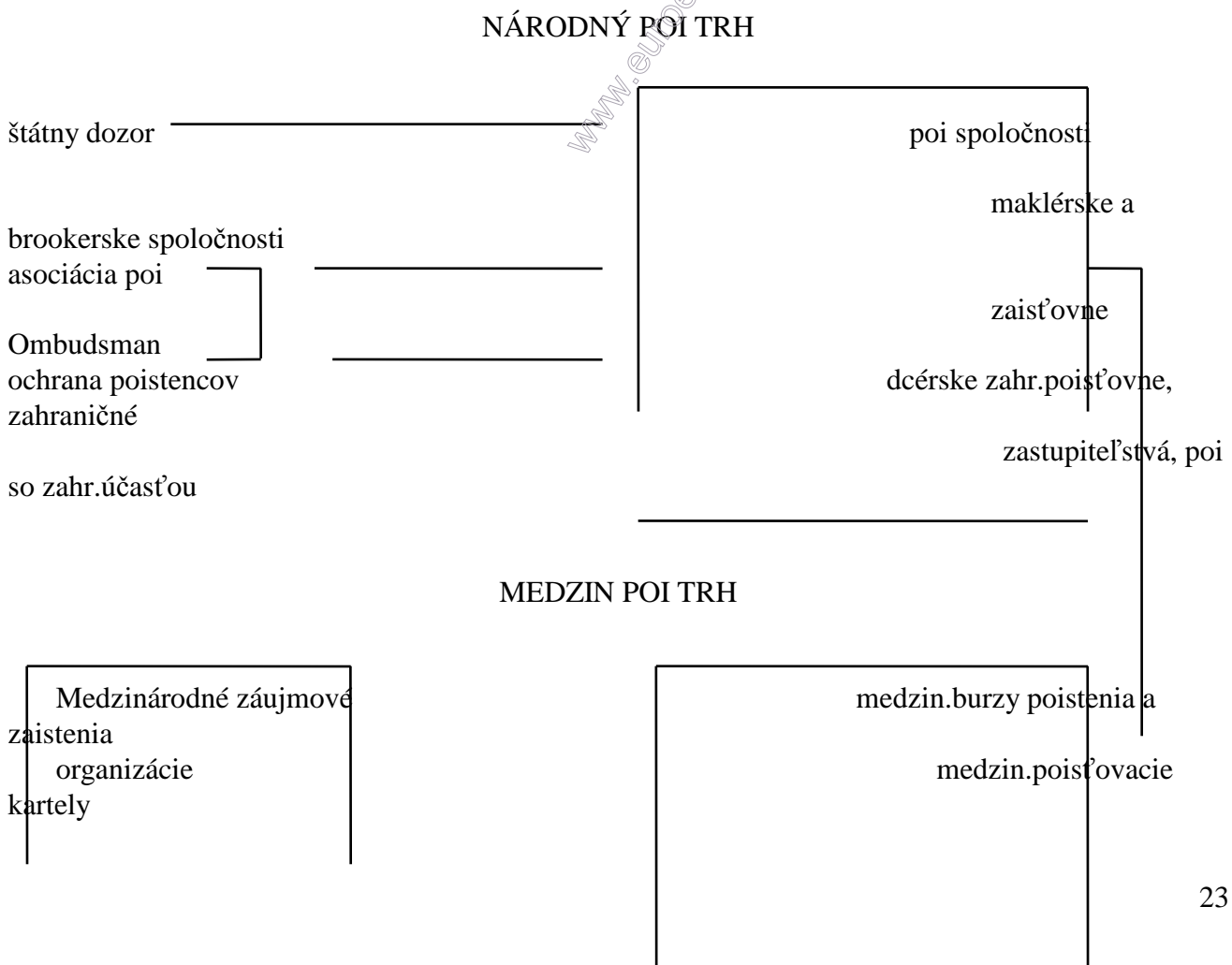
poi pri výkone služby

poi zušľacht'ovacieho styku (v colnom konaní)

poi menovo - kurzového rizika

Trendy na medzinárodnom poistnom trhu

- A) koncentrácia a centralizácia poi kapitálu (koncentrácia zdrojov v penzijných fondoch, rast zdrojov v účelových a v rezervných poi fondoch)
- B) univerzálna poi činnosť sa uskutočňuje v rámci poi koncernov a ich dcérskych firiem, prejavuje sa tendencia obchodov, ktoré bezprostredne nesúvisia s poi činnosťou
- C) internacionalizácia poi spoločnosti
- D) poi činnosťou sa zaoberajú tiež iné finančné a bankové inštitúcie + brookerske firmy - tzv. dišpecializácia
- E) harmónia a integrácia poi trhu - v rámci jednotného trhu krajín a integračných tendencií NAFTA

<ul style="list-style-type: none"> ■ pool kluby syndikáty ■ asociácie spoločnosti ■ združenia spol. 	<hr style="width: 200px; margin-left: 0;"/>	<p>medzin.konzorciá a</p> <p>sesterské poisťovacie</p> <p>profesionálne zaist'ovacie</p>
<hr style="width: 200px; margin-left: 0;"/> <p>shore“</p> <p>spoločnosti</p> <p>zastupiteľské spol)</p>	<hr style="width: 200px; margin-left: 0;"/>	<p>v centrách „off</p> <p>kaptívne poi</p> <p>(dcérske,</p>

OSN - predchodcom bola spoločnosť národov - po 1.sv.vojne sa 29 víťazných štátov + 13 neutrálnych

Hlavným cieľom je udržanie mieru.

1919 - pakt spoločnosti národov

28. 4. 1919 - na mierovej konferencii bol prijatý pakt SN

29. 1. 1920 - konala sa prvá schôdza Rady SN v Paríži

1920 - senát USA odmietol ratifikovať Versailleskú zmluvu a vyslovil nesúhlas so vstupom USA do SN

1926 - Nemecko vstupuje so SN

Marec 1933 - Japonsko vstupuje do SN

19. 10. 1933 - Nemecko vystúpilo zo SN

1934 - ZSSR vstúpilo do OSN

SN sa podarilo urovnať niektoré spory súvisiace s aplikáciou menových zmlúv, pozitívne výsledky zaznamenala pri pomoci utečencov, v boji proti drogám, v oblasti medzin. komunikácií a tranzitu.

Založila Medzinárodný úrad práce. Neúspech: neudržanie mieru. OSN = UNO = organizácie spojených národov. Charta OSN 26. 6. 1945 - v San Francisku, zákl.dokument, sídlo OSN je NY

24. 10. 1945 - ratifikácia

V roku 1996 - 185 členských štátov. Ciele OSN sú formulované v Charte OSN:

- podporovať medzin. mier a bezpečnosť
- rozvíjať mierové vzťahy medzi národmi založené na úcte, k zásade rovnoprávnosti a sebaurčenia národov
- uskutočňovať spoluprácu riešením medzin. problémov hosp. soc. a kultúrneho rázu alebo humanitárneho a podporovaním ľudských práv a zákl. slobôd pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka alebo náboženstva
- byť centrom, kt. by uvádzalo do súladu úsilie národov pri dosahovaní týchto spoločných cieľov

Základné zásady OSN:

- ◆ všetci členovia sú zvrchovaní a sú si navzájom rovní
- ◆ všetci členovia plnia záväzky, ktoré prevzali na základe Charty
- ◆ všetci členovia sa zaväzujú riešiť svoje medzin. spory mierovými prostriedkami
- ◆ žiaden člen nepoužije silu proti územnej a politickej nezávislosti ktorejkoľvek krajiny alebo hrozbu použitia sily
- ◆ všetci sa zaväzujú poskytnúť OSN pomoc pri každej akcii, ku kt. pristúpi v súlade s Chartou a nebudú podporovať štáty, proti kt. OSN vedie preventívnu či ozbrojenú akciu
- ◆ OSN sa bude usilovať o to, aby štáty, kt. nie sú jej členmi konali podľa týchto zásad, pokiaľ je to potrebné na udržanie medzin. mieru a bezpečnosti

- ◆ OSN nebude zasahovať do vnútorných záležitostí ktorejkoľvek krajiny, okrem prípadu udržania medzin. mieru a bezpečnosti.

Členstvo v OSN:

Členom je každý mierumilovný štát, kt. akceptuje ciele, zásady a záväzky zhrnuté v Charte a podľa mienky OSN je ochotný a spôsobilý ich plniť. Na základe odporúčania Bezpečnostnej rady OSN prijíma nových členov. Valné zhromaždenie OSN - úsilie odstrániť vojny, prehľbovať ľudské práva, rešpektovať spravodlivosť a medzin. právo, rozvíjať sociálny pokrok a priateľské vzťahy medzi národmi.

6 hlavných orgánov OSN:

valné zhromaždenie
rada bezpečnosti
hospodárska a sociálna rada
poručenská rada
medzinárodný súdny dvor
sekretariát

Valné zhromaždenie - hlavný orgán, v ktorom sú zoskupené všetky členské štáty. Každý má pri hlasovaní 1 hlas. Tretí utorok v septembri - riadne zasadnutie OSN ročné, mimoriadne do 24 hodín
Fcia prezidenta - rotačný princíp, každé volebné obdobie iná krajina

Rada bezpečnosti - hlavná úloha: zabezpečenie mieru a bezpečnosti, 15 členov, 5 sú stáli členovia (GB, USA, Rusko, Čína, Francúzsko), 10 sa volia na obdobie 2 rokov

- a) Apel - pri rokovaní mieru
- b) RB môže pristúpiť ku kontrole
- c) snaha o ukončenie vojny

Hospodárske sankcie: Kolektívna vojenská akcia. Úloha: odporučiť kandidáta na post generálneho tajomníka valnému zhromaždeniu, aj nových členov

Hosp. a soc. rada - má 54 členov volených na 3 roky, Každoročne sa volí 18 členov

Funkcie a právomoci:

- ◆ slúži ako ústredné fórum o diskusiách (medzinárodné hospodárske a sociálne otázky celosvetového charakteru)
- ◆ odporúčania a opatrenia k zameraniu činnosti o týchto otázkach pre členské štáty a systém OSN ako celok
- ◆ vypracováva alebo dáva podnet na vypracovanie štúdie a práv týkajúcich sa medzin. hosp. a soc. , kultúrnych, výchovných a zdravotníckych
- ◆ podporuje ústu k ľudským právam a základným slobodám a ich dodržanie
- ◆ zvoláva medzinárodné konferencie

Poručenská rada - cieľ: dozerať na vlády, či robia potrebné kroky smerujúce k pokroku

Medzin. súdny dvor - 15 sudcov, absolútnou väčšinou VZ a BR. Neexistuje nijaký odvolací súd.

Sekretariát - vedie ho generálny tajomník OSN, 43 VZ, funkčné obdobie 5 rokov, 25000 úradníkov = 150 krajín sveta, za svoju činnosť zodpovedajú OSN, Oficiálne sídla: NY, Ženeva, Viedeň

Odborné organizácia OSN:

FAO - organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo

IBRD - svetová banka

IDA - medzin. združenie pre rozvoj

IFC

CILO - medzin. organizácia práce

UNESCO - organizácia spojených národov pre vedu, výchovu a kultúru

WHO - svetová zdravotnícka organizácia

WTO - svetová obchodná organizácia

UNIDO - organizácia OSN pre priemyselný rozvoj

Operatívne orgány, ktoré boli založené VZ:

UNHCR - úrad vysokého komisára OSN pre utečencov

UNCTAO - konferencia OSN pre obchod a rozvoj

UNICEF - detský fond OSN

Výsledky aktivít OSN:

- pomohla realizovať právo národov na sebarealizáciu
- mierové operácie OSN
- OSN formulovala v histórii prvú Všeobecnú deklaráciu ľudských práv (1948) a následne prijala medzin. dohovory, ktoré rozširujú ľudské práva v roku 1976
- medzin. konferencie týkajúce sa špecifických práv
- zlikvidované čierne kiahne
- očkovanie proti rozličným smrteľným chorobám
- predpisy umožňujúce bezpečnejšiu prevádzku na letiskách
- svetová konferencia OSN o ženách
- rozvojový program OSN podporil niekoľko tisíc rozvojových projektov v Ázii, európe, Afrike a Latinskej Amerike
- vysoký komisariát OSN pre utečencov koordinoval a usmerňoval pomoc utečencov v rozličných krajinách
- pracovné štandardy vypracované medzin. organizáciou práce prispeli k bezpečnejšiemu a lepšiemu životu miliónov pracovníkov na celom svete
- s pomocou UNESCO boli zachované také pamiatky ľudskej histórie ako Egyptský chrám Ahe Simbel.

WTO - svetová obchodná organizácia

GATT - všeobecná dohoda o clách a obchode, vznik 1948 - bývalá ČSR - vstúpila do platnosti 1948 - uplatňovanie Doložky najvyšších výhod

Colné konferencie GATT:

1. kolo 1947	Ženeva
2. kolo 1949	Annecy, Francúzsko
3. kolo 1951	Torguay, GB
4. kolo 1956	Ženeva
5. kolo 1960-61	Ženeva
6. kolo 1964-67	Ženeva
7. kolo 1973-79	Tokio
8. kolo 1986-93	Puenta del Este, Uruguaj, Ženeva, Švajčiarsko

Clo v roku 2000 nebude mať dôležitú úlohu v krajinách GATT. Uruguajské kolo - 8. Kolo rokovaní bolo ukončené 15. 4. 1994. Záverečný akt - podpísaný dokumentami, pravidlá pre svetové obchodné prostredie v rámci novozostavenej WTO (svetovej obchodnej organizácie)

WTO - ciele:

- ◆ utvárať inštitucionálny rámec na realizáciu všetkých dohôd uzatvorených pod záštitou Dohody o WTO
- ◆ dozerať nad dodržiavaním nových globálnych pravidiel MO
- ◆ podporovať uskutočňovanie cieľov vytýčených v jednotlivých dohodách
- ◆ poskytovať priestor rokovaniam medzi svojimi členmi týkajúce sa ich mnohostranných obchodných vzťahov a napomáhajúce ich ďalšej liberalizácii SO

- ◆ osobitnú pozornosť venovať najmenej rozvinutým krajinám - prijímať také opatrenia v oblasti prístupu na trhy, kt. by podstatne zlepšili ich obchodné príležitosti
- ◆ monitorovať vývoj SO a hospodárstva a na základe zistených skutočností formulovať príslušné odporúčanie
- ◆ riadiť integrovaný systém na urovnávanie sporov a mechanizmus preskúmania obchodnej politiky
- ◆ spolupracovať s ostatnými medzin. org. pri utváraní a uplatňovaní globálnej hosp. politiky

Porovnanie GATT a WTO

GATT - bola z právneho hľadiska predovšetkým medzin. zmluvou, sústavou pravidiel, nemala právnu subjektivitu, diferencovala sa medzi zmluvnými stranami

WTO - je medzin. org., je právnickou osobou, ktorá disponuje právami aj povinnosťami, je permanentnou inštitúciou, s vlastným sekretariátom v Ženeve

Záverečný dokument uruguajského kola mnohostranných obchodných rokovaní - tento dokument akocelok musí byť akceptovaný zmluvnou stranou GATT v prípade jej záujmu o členstvo v novovytvorenej WTO.

Záverečný dokument pozostáva z 3 častí:

- I. záverečný akt
- II. dohoda zakladajúca WTO
- III. ministerské rozhodnutia a prehlásenia

SR - je plnoprávnym členom od 1. 1. 1995 z členstva vyplýva pre SR povinnosť dodržiavať v MO a pri riadení zahranično-obchodnej politiky štátne princípy, postupy, záväzky uvedené v dohodách platných v rámci organizácie.

V praxi GATT - postupná liberalizácia

Základné pravidlá GATT - prevzali ich WTO - zásada nediskriminácie

- zásada otvorenej obchodnej politiky

- nástroj na ochranu domácej výroby.

Clo - zmluvné clo - je nižšie ako základné clo, je poskytovanou koncesiou pre zmluvné strany.

Listina celných koncesíí - každá krajina = vlastná listina - v nej je zaznamenané, na čo sa dá zmluvné clo.

Dohoda zakladajúca WTO obsahuje prílohy:

1.A Mnohostranné hodody o obchode s tovarom

- ◆ všeob.dohoda o clách a obchode 1994
- ◆ dohoda o poľnohospodárstve
- ◆ dohoda o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení
- ◆ dohoda o textile a odievaní
- ◆ dohoda o technických prekážkach v obchode
- ◆ dohoda o investičných opatreniach vzťahujúcich sa na obchod
- ◆ dohoda o aplikácii článku VI
- ◆ dohoda o aplikácii článku VII
- ◆ dohoda o pravidlách pôvodu
- ◆ dohoda o kontrole pred nalodením
- ◆ dohoda o subvenciách a vyrovnávacích opatreniach
- ◆ dohoda o ochranných opatreniach

= dohoda o uplatňovaní dovozných a vývozných kvót presne určené tovary - tovary so strategickým významom, potraviny, neobnoviteľné zdroje, ťažko obnoviteľné zdroje - drevná hmota, vývoz obilia, zlato, zbrane zo SR sú licencované

= dohoda o ochranných opatreniach , v SR = ak dovoz niektorého tovaru ohrozuje domácu výrobu

1.B všeobecná dohoda o obchode so službami GATS

1.C dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva TRIPS

- Príloha 2 Dohovor o pravidlách a postupoch pri urovnávaní sporu
- 3 Mechanizmus spracúvania prehľadov obchodnej politiky
 - 4 Všestranné (pluraliterálne) dohody
- ◆ Dohoda o obchode s civilnými lietadlami
 - ◆ Dohoda o vládnych zakázkach
 - ◆ Medzin. dohoda o mlieku a mliečnych výrobkoch
 - ◆ Medzin. dohoda o hovädzom mäse

! nemusia ich akceptovať všetky členské krajiny

RVHP + CEFTA

Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode CEFTA

RVHP - rada vzájomnej hospodárskej pomoci, 6.1.-8.1.1949 porada zástupcov Bulharska, ČSR, H, PL, RUM a ZSSR v Moskve. Za účelom koordinácie hospodárskeho vývoja členských štátov na princípe plánovaného hospodárstva - ekonomická integrácia - rad špecializovaných komisií v jednotlivých odvetviach.

+ Vietnam, v rokoch 1949-62 Albánsko, 1950-90 NDR. Juhoslávia ako pozorovateľ a pridružený člen.

134. zasadnutie 4.1.-5.1.1991 - Moskva, podpísaný protokol - dokumenty, ktorými RVHP de facto i de jure zanikla. Vyšegradska trojka „V3“ - 15.2.1991 Maďarsko + Poľsko+ ČSR „Deklarácia o spolupráci na ceste k európskej integrácii“ - prehlásenie deklarácií, nejde o organizáciu.

Rozpadom ČSR vznikla „V4“ - 1993

CEFTA - dohoda bola podpísaná 21.12.1992 v Krakove (ČR+SR+PL+H), vstúpila do platnosti 1.3.1993 - ratifikácia v SR, prezident ju ratifikoval 19.11.1993- Dohoda nadobudla platnosť 1.7.1994. Oznámenie 1995 Ministerstvo zahraničných vecí, čiastka 88 uverejnená 17.7.1997.

Cieľom je vybudovať Pásmo voľného obchodu medzi jej členmi (1.1.1996 + Slovinsko) a to v priebehu 8-ročného prechodného obdobia. Súčasne s touto „dohodou“ bola podpísaná aj spoločná deklarácia. V nej sa strany zaviazali rokovať o skrátení predpokladaného 8-ročného obdobia - o urýchlenie vzájomných liberalizačných procesov v obchodnej oblasti. Doplnkový protokol číslo 1 a 2 - o priemyselných výrobkoch bol skrátený na 5 rokov. Doplnkový protokol číslo 3 - poľnohospodárske a potravinárske výrobky. Andský spoločný trh - forma integračného prepojenia štátov na základe tzv. Bogotskej deklarácie v roku 1966 Ekvádor + Kolumbia + Peru+ Venezuela + v roku 1967 Bolívia - vytvoriť pásmo voľného obchodu a následne colnú úniu - 1968 utvoreni tzv. Andské rozvojové združenie - 26.5.1969 podpísaný v Cartagene bez účasti Venezuely pakt andskej subregionálnej integrácie (Andský alebo Cartagenský pakt).

Arabský spoločný trh - 1965 - Egypt, Irak, Jordánsko, Sýria, Lýbia, Sudán - 70.roky rozkol medzi arabskými štátmi táto organizácia stratila význam.

Asean - združenie národov juhovýchodnej Ázie - rok 1967 Brunej, Filipíny, Indonézia, Malajzia, Singapur, Thajsko.

Organizácia krajín vyvážajúcich ropu OPEC - rok 1960- Irán, Irák, Kuvajt, Saudská Arábia, Venezuela, Alžírsko, Gabun, Indonézia, Katar, Lýbia, Nigéria, Spojené arabské emiráty, Ekvádor. Sídlo sa nachádza vo Viedni. Spoločným znakom je ropa, nejde o regionálnu integráciu.

EZVO - európska zóna voľného obchodu- 1960 - cieľ je odstrániť importné clá, kvóty, iné prekážky obchodu. Cieľom je podporovať liberálne, nediskriminačné praktiky vo svetovom obchode.

1960-Konvenciu o založení podpísali v Štokholme Dánsko, Nórsko, Portugalsko, Rakúsko, Švajčiarsko, Švédsko, GB. 1961 = + Fínsko . 1966 - odstránili sa clá medzi členmi. 1967- Dánsko, Nórsko a GB požiadali o členstvo v ES.

1.1.1994 Dohoda o vytvorení Európskeho ekonomického poriadku

■ vytvorenie voľného trhu 18 krajín

■ 3,56 mil.km² 372 mil.obyvateľov 168 mil.PS

■ EZVO + EÚ - nemá spoločnú poľnohospodársku politiku

- nie je colnou úniou
- Turecko, Izrael, Portugalsko - individuálne riešenie

Marshalov plán

= program európskej obnovy = George Marshall - minister zahraničných vecí USA - prejav 5.6.1947
 3.4.1948 Hary Truman (prezident USA) podpísal zákon o zahraničnej pomoci = tzv. Trumanova doktrína (12.3.1947) - princípy nového zahraničného politického kurzu americkej vlády. Marshalov program prijalo 17 krajín : Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Grécko, Island, Írsko, Luxembursko, Holandsko, Portugalsko, Nórsko, Rakúsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, Turecko, GB, NSR(44).
 Pomoc v rámci Marshalovho plánu sa relaizovala v priebehu 4 rokov 4.4.1948 - 30.6.1952 , dosiahla výšku 14,7 mld.USD. 60% získali 4 štáty: Francúzsko, NSR, Taliansko, Veľká Británia.
 Zodpovedná za to bola Správa hospodárskej spolupráce. Z európskej strany: Organizácia pre európsku

hospodársku spoluprácu OEEC - dvojstranné zmluvy. Krajiny, ktoré prijali pomoc museli prijať záväzky: sloboda podnikania, neznárodňovať, obnoviť svoje toky amerického kapitálu a tovaru. Na konferencii ministrov zahraničných vecí (FR, USA, GB, ZSSR) ktorá sa konala 27.6.-2.7.1947 v Paríži, predložilo ZSSR vlastný plán hospodárskej spolupráce. Bol však odmietnutý. Nato ZSSR vyhlásilo (2.7.1947) že Marshalov plán je pokus o zasahovanie do vnútorných záležitostí. ZSSR a krajiny pod jeho vplyvom odmietli Marshalov plán. Tento plán je významným stabilizačným prvkom ekonomiky.

- = OECD- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (1960)
- = v kultúrnej a politickej oblasti - Rada Európy (5.5.1949)
- = vo vojenskej oblasti - NATO (apríl 1949)

OECD - predchodcom je OEEC. V súčasnej dobe má 26 členov. Patrí tu aj USA, JAP,LUX,D.
 rok 1960 - zakladajúca parížska konvencia. Ciele:

- 1) vytyčovať, koordinovať, podporovať takú ekonomiku, ktorá by stimulovala ekonomický rast a zároveň pomáhala udržiavať finančnú stabilitu členských krajín
- 2) stimulovať a koordinovať úsilie členských krajín týkajúce sa poskytovania finančnej a technickej pomoci rozvojovým krajinám
- 3) prispievať k rozvoju multilaterálneho obchodu a to na nediskriminačnom základe.

Na čele OECD stojí rada, zložená z predstaviteľov členských krajín. Pôsobí prostredníctvom vyše 100

špecializovaných výborov (životné prostredie, poľnohospodárstvo, urbanizácia). Boli založené rôzne autonómne a poloautonómne agentúry napr. agentúra OECD pre jadrovú energiu, medzinárodná agentúra pre energiu.

RADA EURÓPY - založená 5.5.1949 - tento deň bol vyhlásený za európsky deň. Cieľom je viac zainteresovať verejnosť na európskom zjednotení (SR je členom). Hlavné ciele:

- ochrana a posilňovanie pluralistickej demokracie a ľudských práv
- hľadanie riešení problémov, pred ktorými stojí európska spoločnosť
- podpora vytvorenia skutočnej európskej kultúrnej identity

Kľúčovým významom pre dodržiavanie ľudských práv je európska konvencia ľudských práv, tá pomohla vytvoriť špecifický mechanizmus, že každý štát alebo občan môže podať sťažnosť na štát, o ktorom si myslí, že nedodržiava ľudské práva. Rada európy : Francúzsko, filiálka v Bratislave.

Symboly RE:

- ◆ európska vlajka 1955 - používa ju od roku 1986 aj EHS, EÚ, 12 hviezd nie je počet členov, ide o symbol dokonalosti, celistvosti
- ◆ európska hymna 1972 , Óda na radosť, 9.symfónia Beethowena

- ♦ európsky deň 5.5.
- ♦ európska cena - dáva sa ako najvyššie ocenenie obci, samospráve - putovná štandarda, štipendium
- ♦ vlajka cti - pre občanov a obce
- ♦ plaketa cti- pre občanov a obce
- ♦ európska cena ľudských práv - za najlepší príspevok
- ♦ múzejná cena RE - pre múzeá, ktoré pozdvihli európsku kultúru

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika

NATO - Severoatlantická organizácia apríl 1949, v súlade s článkom 51 Charty OSN, dobrovoľný ochranný systém, ktorý sa podieľa na sledovaných úlohách, povinnostiach a rizikách, má 16 členov.

Členská základňa sa vyvíjala postupne :

1949 - 12 zakladajúcich členov (Belgicko, Dánsko, FR, HOL, CAN, LUX, Island, Nórsko, Portugalsko, USA, Taliansko, GB)

1952 - Grécko, Turecko

1955 - NSR

1982 - Španielsko

V súčasnej dobe nová stratégia:

- ♦ opiera sa o široký prístup k otázkam bezpečnosti, súčasťou je dialóg a spolupráca a súčasne dodržiavanie kolektívnej obranyschopnosti aliancie
- ♦ spájať vojenské a politické prvky bezpečnostnej politiky NATO
- ♦ vytvárať podmienky na spoluprácu s novými partnermi v strednej a východnej Európe a v bývalých krajinách ZSSR
- ♦ znižovanie závislosti od jadrových zbraní
- ♦ realizovať podstatné zmeny v samotnom zoskupení, znižuje stav, zvyšuje sa pohyblivosť, prispôsobivosť, pružnosť na nepredvídaných udalostiach a vytvárajú sa mnohonásobné zbory rýchleho nasadenia.

Založila sa severoatlantická rada pre spoluprácu - január 1944 - Partnerstvo za mier (SR áno).

Prostredníctvom partnerstva za mier ponúka sa možnosť na rokovaníach politických a vojenských orgánov v Bruseli.

Európska únia

združenie 15 krajín = 370 mil. obyvateľov = cca. 3,6 mil. km²

SR = 5,3 mil. obyvateľov = 49013 km²

História integračného procesu v Európe po roku 1945

- ♦ 1951 - založené ES pre uhlie a oceľ ESUO - začalo fungovať v roku 1952. 6 krajín vytvorilo spoločný trh pre ťažbu a výrobu banského priemyslu (FR, TAL, NSR, BEL, HOL, LUX). Nazýva sa aj Montánná únia.
- ♦ 1957 - týchto 6 štátov podpísalo tzv. Rímsku zmluvu, ku 1.1.1958 bolo vytvorené EHS a európske spoločenstvo atómovej energie EUROATOM
- ♦ 1962 - súčasťou EHS je aj poľnohospodárska politika
- ♦ 1973 - + GB, Dánsko, Írsko
- ♦ 1981 - + Grécko
- ♦ 1986 - + Španielsko, portugalsko
- ♦ 1991 - december, zasadá Európska rada v Machstrichte, kde v roku
- ♦ 1992 vo februári dochádza k podpisu Zmluvy o vytvorení EÚ
- ♦ 1995 - vstup Rakúsko, Švédsko, Fínsko

tak sa pôvodná „6“ rozrástla na „15“

ESUO, EHS, EUROATOM stoja na presných hospodárskych základoch. Eú je vybudovaná na právne záväzných dohodách, ktoré musia členské štáty dodržiavať (dohliada Európska komisia, Európsky súdny dvor).

Vnútorý trh EÚ

členské štáty EÚ si kladú za cieľ trvalý a rovnocenný rast ekonomík pri dodržaní podmienok ochrany životného prostredia. Tým chcú zároveň zabezpečiť vysokú úroveň zamestnanosti, sociálne istoty a lepší životný štandard pre obyvateľstvo členských krajín. Nástrojmi, ktorými sa má dosiahnuť tento cieľ je vnútorý trh EÚ. EÚ si ho starostlivo stráži. V súčasnosti je vnútorý trh EÚ vybudovaný na 10 princípoch:

- 1) nie je prípustná žiadna diskriminácia obyvateľov EÚ na základe národnosti
- 2) občania žijúci na území EÚ sa po ňom môžu slobodne pohybovať a kdekoľvek usadzovať
- 3) členské štáty nesmú využívať clá a dane, ktorými by bránili slobodnej výmene tovarov
- 4) nie je prípustná diskriminácia ostatných podnikateľských subjektov zo strany štátnych monopolov
- 5) je garantovaný voľný pohyb PS a možnosť zamestnať sa a vytvárať podniky kdekoľvek na území EÚ
- 6) je garantovaná sloboda poskytovania služieb kdekoľvek na území únie
- 7) je garantovaný slobodný pohyb kapitálu v rámci EÚ
- 8) sú zakázané praktiky ebmedzujúce voľnú súťaž
- 9) sú presne určené podmienky, za ktorých členské štáty môžu poskytovať dotácie domácim subjektom
- 10) je zakázaná diskriminácia vo fiškálnej oblasti

Základné pravidlá fungovania

Maastrichtské zmluvy podpísané 1991, vstúpili do platnosti 1992:

- 1) zmluva o založení EÚ - EÚ je spoločnosť, ktorá usiluje o spoločnú zahraničnú obrannú a bezpečnostnú spoluprácu, EÚ nie je právnym subjektom
- 2) zmluva o založení ES - ES je právny subjekt, jeho činnosť sa obmedzuje na hospodársku oblasť, vystupuje ako samostatný subjekt v medzinárodnom styku a to v tých oblastiach, kde členské štáty EÚ preniesli svoje suverénne práva na nadnárodné orgány, ES má podpísaných asi 130 medzinárodných dohôd.

Inštitúcie:

- A) Rada - politický orgán spoločenstva, bez jej súhlasu nie je možné prijať žiadnu právnu normu
- B) Európska rada - zasadanie rady je na úrovni šéfov vlád štátov, ide o vrcholný orgán, ktorý stanovuje základné strategické ciele únie, schádza sa minimálne 2 - krát ročne
- C) komisie ES - výkonný orgán, má výhradné právo zákonodárnej iniciatívy
- D) Európsky parlament - volený v priamych voľbách na 5 rokov, pri prejednávaní zákonných opatrení je mu dosť často ponechaný len poradný hlas
- E) súdny dvor - prejednáva všetky spory týkajúce sa nedodržania zmluvy o zriadení ES, vydáva záväzný výklad ustanovení
- F) Dvor audítorov - vykonáva kontrolu hospodárenia s prostriedkami Európskeho rozpočtu, kontrola výdavkov a ich opodstatnenosť

Legislatíva:

Nariadenia - najväčší počet nariadení je do poľnohospodárstva, sú záväzné pre všetky členské štáty, prostredníctvom nich sa uplatňuje spoločná politika.

Direktíva - záväzná pre vlády členských krajín, členské krajiny môžu rozhodnúť akým spôsobom ju uplatnia vo vlastnej legislatíve, podstatné je zabezpečenie tých cieľov, ktoré chce krajina dosiahnuť direktívou.

Rozhodnutia - sú záväzné pre tie subjekty, pre ktoré sú určené, majú individuálny charakter, týka sa jednej záležitosti.

Doporučenie alebo názor - nemajú záväznú povahu, nejde o právnu normu, avšak keď súdny dvor prejednáva spor a pre oblasť ktorej sa spor týka súdny dvor berie doporučenie vydané pre túto oblasť ako dôkaz. Judikatúra - výroky súdneho dvora - významný zdroj práva v ES.

Vnútorý trh a ochrana súťaže.

Protikartelové a protireštriktívne opatrenia. Protimonopolné opatrenia. Dodávky pre verejný sektor. Ochrana pred dumpingom.

Štrukturálna politika - 6 štrukturálnych cieľov:

- 1) pomoc oblastiam ktoré trvalo zaostávajú za rozvojom celého spoločenstva
- 2) pomoc oblastiam, ktoré sú postihnuté štrukturálnymi zmenami
- 3) pomoc pri riešení nezamestnanosti mladých ľudí
- 4) adaptácia nezamestnaných mladých ľudí a doposiaľ nezamestnaných na nové štrukturálne zmeny
- 5) adaptácia poľnohospodárstva na nové podmienky
- 6) pomoc pri riešení špecifických problémov oblastí s mimoriadne riedkym osídlením (8 obyv/km²).

V dôsledku prijatého zákonodárstva tvorí únia jednotné colné územie so spoločným zákonníkom a colným sadzovníkom, jednotnými clami, kvótami - jednotný vnútorný trh - zjednocovanie technických noriem a štandardov, veterinárnych a fytosanitárnych úprav, príslušného zákonodárstva atď. Norma IZO 9000 - systém riadenie akostí. K naplneniu poslania a zaistenia úloh únie slúži aparát európskych inštitúcií (27000 osôb) z toho v orgánoch komisie pôsobí cca. 19000 z nich. Príjmi týchto inštitúcií dosahujú cca. 66 mld. ECU - rozhodujúcou príjmovou položkou sú podiely na príjmoch každej krajiny z DPH, príspevkov krajín podľa výšky domáceho národného dôchodku + podiel z poplatku zo spoločného obchodu s cukrom. Tieto príjmi slúžia na krytie nákladov spojených s činnosťou týchto inštitúcií - 4 % tvoria náklady spojené s činnosťou týchto organizácií. 96% do rôznych fondov.

Predpokladané výhody:

- ◆ pokles jednotlivých nákladov v dôsledku rastu veľkosti výrobných sérií
- ◆ registrácia a ochrana obchodných značiek v priestore celej EÚ je jednoduchšia, prehľadnejšia
- ◆ lepšie využitie patentov, ochrana v priestore celej EÚ umožňuje, aby sa z inováciami obchodovalo ľahšie, rýchlejšie a lacnejšie
- ◆ vylúčenie narušenia konkurencie vo forme rozličnej výšky a rozličných typov daní
- ◆ nižšie N na výskum a vývoj v dôsledku rastu veľkosti výrobných sérií
- ◆ možnosť dlhšej životnosti produktov
- ◆ zjednodušené riadenie vzťahujúce sa na určité výrobky
- ◆ dochádza k zníženiu rizík, že sa redukuje závislosť od špecifickej eko situácie v jednotlivých členských štátoch EÚ
- ◆ zkrátenie čakacej doby na hraniciach
- ◆ zjednodušenie formalít v dôsledku vzájomného uznania typových schvaľovacích procedúr
- ◆ pokles nákladov v dôsledku slobodnej voľby poisťovateľov
- ◆ pokles nákladov v súvislosti so zavedením voľného pohybu kapitálu (bankových transferov, investičných fondov, kapitálových nákladov)

Predpokladané nevýhody:

- rýchlo rastúci dopyt môže vyvolať problém nedostatočnej ponuky kapitálu
- nedostatok vedúceho personálu vhodného pre medzinárodné podnikanie
- ťažkosti pri vykonávaní popredajných služieb v priestore celej EÚ
- jazykové bariéry
- vyššie náklady v súvislosti so zabezpečovaním info v priestore EÚ
- vyššie náklady riadenia a kontroly medzinárodného podnikania v súvislosti so zakladaním zahraničných firiem
- faktor vzdialenosti
- potreba zohľadniť rozličnú mentalitu občanov jednotlivých krajín EÚ
- rozsiahlejšie nároky na kapitál pri vytváraní a rozširovaní nových trhov

Koncepcia budovania hospodárskej a menovej únie

1.štádium od 1.7.1990 - ekonomická a menová oblasť. Odstránenie fyzických, fiškálnych a technických bariér na vytvorenie jednotného trhu. Všetky meny členských štátov sa zapojili do kurzového mechanizmu európskeho menového systému a zároveň sa odstránili všetky prekážky používania ECU. Veľmi dôležitý medzník na Bruselskom sumite v októbri 1993. Bolo dohodnuté, ktoré medzinárodné inštitúcie kde budú mať sídlo. Povedané bolo, že EM inštitút a E centrálna banka budú vo Frankfurte nad Mohanom a E nadácia pre vzdelávanie pre strednú a východnú Európu má sídlo v Turíne.

2.štádium od 1.1.1994 - cenová stabilita, stabilita verejných financií, stabilita menových kurzov, stabilita úrokovej miery (kritérium konvergencie). Štátny dlh nesmie prekročiť 60% HDP. Miera inflácie nesmie presahovať mieru inflácie dosiahnutú v 3 štátoch ES s najnižšou infláciou o viac ako 1,5%. Členská krajina ES musí byť členom EMS. 5 krajín spĺňalo kritériá.

3.štádium od 1.1.1997 najneskôr 1.1.1999 - spoločná mena. Neodvolateľné fixovanie kurzov mien členských krajín ES. Založenie nezávislej európskej centrálnej banky. Európska CB spolu s CB členských štát ES vytvorí európsky systém CB. Vytvorenie menovej únie je najambicióznejší hospodársky a politický cieľ.

Spoločná obchodná politika EÚ

- priemyselne vyspelé štáty a ďalšie krajiny, ktoré sú členmi GATT
- bývalé socialistické štáty
- rozvojové krajiny

Európska dohoda o pridružení

- ◆ uzatvorená medzi SR na jednej strane a ES a ich členmi na strane druhej
- ◆ podpísaná 4.10.1993 v Bruseli
- ◆ platná od 1.2.1995
- ◆ všetky ostatné oblasti eko aktivity vrátane politického dialógu, hospodárskej kultúrnej, finančnej spolupráce
- ◆ uzatvára sa na dobu neurčitú s prechodným obdobím s maximálnym trvaním 10 rokov rozdeleným na dve 5-ročné obdobia s cieľom integrovať SR do európskych politických a hospodárskych štruktúr
- ◆ je to asociačná dohoda
- ◆ krajiny, ktoré ju podpísali sú asiované krajiny
- ◆ je to asymetrická dohoda
- ◆ sprievodný akt sa robí na základe sprievodných osvedčení EUR 1 a EUR 2

V októbri 1995 bola vláde SR odovzdaná „biela kniha“ ako metodika aproximácie práva SR na právo EÚ (všetky normy, všetky odvetvia, celá legislatíva)

-na základe smerníc, nariadení, odporúčaní EÚ, dohovory Rady Európy.

(((schéma NR SR a inštitúcií)))

Zahranično-obchodná politika

- a) ZOP štátu
- b) záväzky vyplývajúce z účasti štátu v medzinárodných organizáciách
- c) pravidiel obsiahnuté v bilaterálnych zmluvách, ktorých je krajina signatárom.

ZOP - súhrn zásad a IM zodp. prostriedkov, prostredníctvom ktorých štát centrálnne, priamo, vedome pôsobí na stimuláciu alebo zoslabenie určitých vývojových tendencií. Cieľom ZOP je regulovať

teritoriálnu a komoditnú štruktúru svojich ZO vzťahov, t.j. vývozu a dovozu tovaru a služieb. ZOP pôsobí na eko príslušnej krajiny v takej miere, v akej je zapojená do medzinárodnej del'by práce. Miera zapojenia závisí od prírodných podmienok a od relatívnej vyspelosti ekonomiky. ZO politiku v značnej miere ovplyvňuje zahranično-politická orientácia krajiny. Zahraničná hospodárska politika štátu je širší pojem ako ZOP. Zameriava sa nielen na usmerňovanie toku tovarov a služieb so zahraničím ale koriguje aj medzinárodný pohyb kapitálu a PS.

Historický náčrt uplatňovania ZOP = 2 základné koncepcie - liberalizmus a protekcionizmus. Koncepciu voľného obchodu, čiže liberalizmus (Smith, Husne, Ricardo) - odstránenie obilných ciel v roku 1846 - britský parlament

--- Prusko - iná situácia (kancelár Bismarck) 1897 - protekcionistická politika

--- Rakúsko-Uhorsko 1878 nový zoznam protekcionistických colných sadziieb

--- Česko - Slovensko 1918 zdedilo 70% - 75% rakúskej priemyselnej výroby - povaha proexportne orientovaný štát - záujmy presadzujúce voľný obchod - agrárny protekcionizmus.

USA - je historicky baštou protekcionizmu. Novodobá história - striedanie - liberalizačné opatrenia - obdobia hospodárskej prosperity - protekcionistické opatrenia = obdobia kríz.

3 obdobia tzv. náporu protekcionizmu:

a) 1878 - koniec 19.stor. - vysoké colné sadzby, colné kontingenty, dovozné reštrikcie a pod.

b) 1930-1945 - obdobie tzv. veľká hospodárska kríza - zavedené vysoké colné sadzby, utvárali sa menové a obchodné bloky medzi krajinami (autarkia)

c) neoprotekcionizmus - obdobie prvého ropného šoku

Zásady ZOP - ZOP každého štátu osciluje medzi liberalizmom a protekcionizmom

Metódy realizácie ZOP:

1) metóda diskriminácie - rozdielne zaobchádzanie alebo zvýhodňovanie

2) metóda preferencie - poskytovania výhod

Zásada - bilaterality - pri úprave vzájomných obchodných a platobných vzťahov

- multilaterality - medzi subjektami svetového obchodu

V súčasnom období platí zásada, že krajiny zapojené do rôznych foriem integračných zoskupení prejavujú tendenciu k liberalizmu vo vnútri blokov a protekcionizmus vo vzťahu k tretím krajinám.

Protekcionizmus:

hospodárska politika s cieľom znevýhodniť cudzí tovar voči domácemu tovaru, prostredníctvom systému rôznych diskriminačných opatrení ktoré sú kvantitatívnej alebo kvalitatívnej podoby.

a) progresívny

b) regresívny

c) agresívny

proexportná politika = podpora vývozu do zahraničia

Protekcionistické opatrenia na:

■ poľnohospodárske produkty

■ obchod s textilom a odevami

■ obchod s hutníckymi výrobkami

■ obchod so spotrebnou elektronikou, automobilmi, obrábacími strojmi

■ špičkové technológie (high - tech)

diskriminácia = spravidla teritoriálny charakter - zásada nediskriminácie (WTO)

preferencie - GATT - poskytujú sa jednostranne, neregipročne

GPS - všeobecný systém preferencií, súhrn colných výhod ktoré poskytujú najvyspelejšie krajiny menej vyspelým krajinám.

Subjekty ovplyvňujúce ZOP:

◆ štát a jeho orgány

◆ štátny sektor, hosp.zväzy, politické strany, odbory

◆ hosp.politika štátu = kompromisy

Pôsobenie štátu na hosp.rozvoj krajiny prostredníctvom:

- právne normy
- fiškálna politika
- peňažná politika, úverová politika
- menová, devízová politika
- priama regulácia cien, miezd, investícií, kvalita výrobkov a pod.

Prostriedky proexportnej politiky:

- ◆ zmluvné
- ◆ autonómne

- 1) colné konanie
- 2) vývozné alebo výrobné subvencie - priame - nepriame
- 3) úverovanie vývozu
- 4) štátne záruky úverov
- 5) menový dumping
- 6) daňové zvýhodnenie
- 7) štátne intervencie v oblasti prepravy
- 8) znižovanie poisťných taríf
- 9) špeciálne eko zóny
- 10) štátna podpora vedecko-technického rozvoja a výskumu
- 11) podpora modernizácie progresívnych odvetví
- 12) kontrola akosti exportných výrobkov
- 13) informačná služba
- 14) propagácia
- 15) financovanie výchovy pracovníkov ZO

Riziká v MO:

1) komerčné

- riziko trhu - riziko odbytu (možnosť vzniku straty v dôsledku nepredajnosti výrobku)
 - riziko nákupu (že kupujúci nenájde požadovaný tovar na trhu)
 - riziko zmeny cenových relácií
- riziko neprevzatia (keď sa nepreberie tovar, rastú nám náklady)
- riziko nesplnenia dodávky (tovarové - postihuje importéra, že mu tovar nedodá alebo dodá v neskoršom termíne)
- riziko transportné (že tovar bude poškodený, zničený, odcudzený)
- riziko nezaplatenia (keď nám obchodný partner nechce alebo nemôže zaplatiť)

2) politické

- ◆ vojna, blokáda, bojkot
- ◆ revolúcie
- ◆ štrajky
- ◆ výmenné riziko (v dôsledku štátnych opatrení nemôže partner vymeniť peniaze za inú menu)
- ◆ zákaz platieb (št.opatrenie, ktoré zakazuje importérovi zaplatenie svojich záväzkov bez ohľadu na eko situáciu importéra)
- ◆ moratórium (opatrenie, keď štát nepovolí v čase splatnosti zaplatenie a transfer dlžnej čiastky, povolí len čiastočné zaplatenie dlhu prípadne nariadí odklad platby)
- ◆ riziko transferu (ak vyplatené peniaze nemožno previesť do zahraničia)

3) osobitné právne a kurzové riziká

- kurzové (zmeny výmenných kurzov medzi menami zmluvných partnerov prípadne medzi domácou menou a menou v ktorej má byť obchod uskutočnený)
- právne (vtedy keď v krajine s ktorou sa obchoduje dochádza k zmene legislatívy)
- riziká prírodných a technických katastrof

Právna regulácia medzinárodného obchodného styku (PRMOS)

Význam: PRMOS stanovuje pravidlá správania sa ich účastníkov vo forme ich vzájomných práv a povinností a je významným nástrojom zabezpečenia právnej istoty v týchto vzťahoch a úspešného rozvoja medzinárodnej obchodnej výmeny.

Medzinárodné obchodné vzťahy v porovnaní s nútročtátnymi majú nielen rôznorodejšiu a rozmanitejšiu obsahovú náplň, ale sa realizujú v diverzifikovanejších právnych normách a ich účastníkmi sú obchodné subjekty rozdielnych štátov.

Právne vzťahy medzi jednotlivými štátmi navzájom sa realizujú na základe multi a bilaterálnych zmlúv a právnych vzťahov vnútri štátu.

Medzinárodné právne normy

1) dvojstranné (bilaterálne)

2) mnohostranné (multilaterálne)

medzinárodné zmluvy a určité všeobecné zásady právnej úpravy MO - Charta OSN

Dvojstranné MZ:

- ◆ obchodné zmluvy
- ◆ obchodné dohody
- ◆ platobné clearingové) dohody
- ◆ bartrové dohody
- ◆ kooperačné dohody
- ◆ dohody o ochrane investícií
- ◆ dohody o vylúčení dvojitého zdanenia
- ◆ dohody o vedecko-technickej spolupráci
- ◆ ďalšie dohody

Mnohostranné MZ:

- dohovor OSN o zmluvách v medzinárodnej kúpe a predaji
- GATT - WTO
- MD na ochranu priemyselného vlastníctva (Ženevská dohoda)

Právne vzťahy v MO styku, že je v nich obsiahnutý tzv. medzinárodný resp. cudzí prvok.

Základné pramene právnej úpravy vzťahov MO = jednotná právna úprava = medzin. obchodné právo = súhrn právnych noriem zakotvených v medzin. zmluvách, v medzin. obyčajoch a vo nútročtátnych právnych normách, kt. upravujú spoločenské (teda aj obchodné) vzťahy, ktoré vznikajú v MO:

- medzin. právne normy
- nútročtátné právne normy
- obchodné zvyklosti
- súdne precedensy

Základným prameňom právnej úpravy sú nútročtátné právne normy vyplývajúce zo suverenity štátu.

Zvrchované právo každého štátu napr.:

- ◆ normy, kt. sa zriaďujú orgány pre riadenie a správu ZO
- ◆ normy, ktorými sa upravujú otázky cla
- ◆ rôzne devízové predpisy
- ◆ normy, kt. upravujú obchodný styk (Obch.zákonník, Obč.zákonník)

Právne oblasti:

■ PO kontinentálnej Európy - oblasť francúzskeho a oblasť nemeckého práva

■ PO angloamerická

PO kontinentálnej Európy - právne vzťahy sú často upravené v prastarých kodifikovaných občianskych alebo obchodných zákonníkoch. Angloamerická PO - zakladá sa prevažne na nekodifikovanom práve - odvodzuje sa rozhodnutie z predchádzajúcich rozhodnutí - tzv. precedensy (GB, USA, AUSTRÁLIA, N.ZÉLAND, SEV.ÍRSKO, KANADA, INDIA, PAKISTAN)

Obchodné zvyklosti - nepísané pravidlá chovania sa subjektov obchodných transakcií, ktoré nemajú právnu povahu, nie sú právnym prameňom ale dôležitým zmluvným prameňom.

Viedenský dohovor OSN o medzinárodnej kúpe tovaru v roku 1970 pre bývalú ČSFR bol v platnosti od 1.4.1991 a je aplikovaný v obchodnom zákonníku. Viedenský dohovor sa vzťahuje na zmluvu o kúpe tovaru, základom je

■ uzavretie platnej kúpno-predajnej zmluvy

■ OFERENT - ponúka uzavretie zmluvy - prijíma resp. odmieta návrh

■ Návrh - viazanosť návrhov - prijatie návrhu (akceptácia) - uzavretie KZ

■ forma uzavretia KZ

■ riešenie sporov v KZ

((Schéma NR SR + inštitúcie)))

